

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat**Müstəqil auditorun hesabatı****Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəketi haqqında hesabat.....	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Ümumi məlumat.....	5
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri.....	5
3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri	21
4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər	23
5. Səqmentlər üzrə məlumatlar	28
6. Neft-qaz aktivləri.....	31
7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri.....	32
8. Avans ödənişləri	32
9. Asılı müəssisəyə investisiya	33
10. Kredit üzrə debitor borcları	34
11. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri.....	35
12. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	35
13. Debitor borcları	36
14. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı	36
15. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı	37
16. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	39
17. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər.....	40
18. Gəlirlər	40
19. Satışların maya dəyəri.....	41
20. Faiz gəliri	41
21. Vergilər	41
22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	43
23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	44
24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	47
25. Cari biznes mühiti	49
26. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə	51
27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	52

Müstəqil auditorun hesabatı

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin
Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2020-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi"nə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditini kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi

Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli

Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsinin göstəriciləri

Biz bu məsələni neft-qaz aktivləri və avans ödənişləri də daxil olmaqla uzunmüddətli aktivlərin əhəmiyyətli qalıqlarının konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün əhəmiyyətinə və rəhbərliyin potensial dəyərsizləşmə göstəricisinin qiymətləndirilməsində yüksək dərəcədə subyektivliyinə görə audit üçün ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, son bir neçə ildə neft qiymətlərinin qeyri-sabit olması və diskont dərəcələrində dəyişiklik Qrupun pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə proqnozlarına təsir göstərir.

Uzunmüddətli aktivlərin bərpa edilə bilən məbləğinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən əhəmiyyətli mühakimə və fərziyyələrə uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, ehtiyatlar və əməliyyat göstəriciləri daxildir.

Rəhbərlik dəyərsizləşmənin göstəriciləri üzrə təhlil aparmış və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşməsinə təkan verən kənar və ya daxili amillər müəyyən etməmişdir.

Uzunmüddətli aktivlərin dəyərsizləşmə göstəricilərinin təhlilinə dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3-cü Qeyddə açıqlanmışdır.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi dəyərsizləşmə testinə, köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərclərinə və istismardan çıxarma ehtiyatlarına əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup özünün neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsinə beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərini cəlb etmişdir.

Neft-qaz ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi ilə bağlı məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3-cü Qeyddə açıqlanmışdır.

Biz rəhbərliyin uzunmüddətli aktivlərin potensial dəyərsizləşməsinin hər hansı göstəricisinin olub-olmaması üzrə qiymətləndirməsini təhlil etdik. Biz mövcud məlumatları təhlil etdik və aktivlərin dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə azalmasının müşahidə edilə bilən göstəricilərinin olub-olmamasını qiymətləndirdik.

Biz il ərzində Qrupa mənfi təsir göstərən əhəmiyyətli təsirlərin olub-olmamasını qiymətləndirdik. Xüsusilə, biz xam neft qiymətlərinin cari və proqnozlaşdırılan dinamikasını qiymətləndirdik.

Biz dövr ərzində bazar faiz dərəcələri və Qrupun cari orta çəkili kapital dəyərində artımın olub-olmamasını qiymətləndirdik.

Biz aktivlərə dəymiş fiziki ziyanın hər hansı mövcud sübutunu axtardıq. Əhəmiyyətli gecikmələr və ya pozuntuları müəyyən etmək üçün biz Qrup tərəfindən il ərzində tikinti və işlənmə layihələri üzrə çəkilmiş faktiki əsaslı xərcləri planlaşdırılmış əsaslı xərclərlə müqayisə etdik.

Biz həmçinin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında Qrupun dəyərsizləşmə təhlili haqqında açıqlanan məlumatı təhlil etdik.

Biz ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik. Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair qiymətləndirmələri uzunmüddətli aktivlərin bərpa edilə bilən məbləği, dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiya və istismardan çıxarma ehtiyatlarının hesablanmasına daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə neft-qaz ehtiyatlarına dair açıqlanan məlumatları təhlil etdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin və Müşahidə Şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Müşahidə Şurası Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Müşahidə Şurasının nəzərinə çatdırmalıyıq.

Bundan əlavə biz Müşahidə Şurasına müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz barədə, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və ya tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Müşahidə Şurasına təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən audite görə məsuliyyətli partnyor Nərgiz Kərimovadır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan

7 iyun 2021-ci il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 2020-ci il tarixinə

(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2020	31 dekabr 2019
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz aktivləri	6	8,725,764	6,403,292
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri	7	-	2,466,549
Avans ödənişləri	8	2,536,833	2,554,194
Asılı müəssisəyə investisiya	9	249,448	211,330
Kredit üzrə debitor borcları	10	632,275	652,500
İstifadə hüququ olan aktiv	11	26,399	32,876
Təxirə salınmış vergi aktivləri	21	1,421	3,542
Digər uzunmüddətli aktivlər		8,682	2,313
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		12,180,822	12,326,596
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	12	57,955	95,208
Depozitlər	12	278,927	167,849
Debitor borcları	13	110,091	43,768
Mal-material ehtiyatları		34,704	11,823
Digər cari aktivlər		14,172	9,734
Cəmi cari aktivlər		495,849	328,382
Cəmi aktivlər		12,676,671	12,654,978
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	14	2,415,800	2,415,800
Əlavə ödənilmiş kapital	14	31,481	31,481
Digər ehtiyatlar	14	(73,363)	(54,982)
Məcmu məzənnə fərqləri		7,955	(16,093)
Yığılmış zərər		(603,501)	(538,469)
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital		1,778,372	1,837,737
Qeyri-nəzarət payı	14	1,449,223	1,371,119
Cəmi kapital		3,227,595	3,208,856
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	15	7,525,892	8,268,105
Dövlət qrantı	15	581,056	607,431
Aktivlərin istismardan çıxarılması öhdəlikləri	16	183,052	157,704
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	21	13,433	12,558
İcarə öhdəliyi	11	24,404	28,794
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		55,308	44,460
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		8,383,145	9,119,052
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditör borcları	17	46,967	34,812
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	15	960,050	192,507
Hesablanmış öhdəliklər	17	47,923	87,469
Mənfəət vergisi üzrə kreditör borcu	21	6,878	6,775
İcarə öhdəliyinin cari hissəsi	11	4,113	5,507
Cəmi cari öhdəliklər		1,065,931	327,070
Cəmi kapital və öhdəliklər		12,676,671	12,654,978

Qrupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Əfqan İsayev, Baş Direktor

Adil Paşayev, Maliyyə Direktoru

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

7 iyun 2021-ci il

7 iyun 2021-ci il

Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci ildə baş çatan il	31 dekabr 2019-cu ildə baş çatan il
Gəlirlər	18	861,551	452,610
Satışların maya dəyəri	19	(295,534)	(247,275)
Ümumi mənfəət		566,017	205,335
Ümumi və inzibati xərclər		(212,832)	(95,499)
Nəqlətmə tarifləri		(18,169)	(5,406)
Digər gəlir	15	28,722	22,838
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		363,738	127,268
Faiz gəliri	20	37,358	44,642
Maliyyə xərcləri	7, 10, 11, 15, 16	(395,505)	(439,916)
Asılı müəssisənin nəticələrində pay	9	17,265	(8,859)
Məzənnə fərqi zərər, xalis		(1,649)	(2,815)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət/(zərər)		21,207	(279,680)
Mənfəət vergisi xərcləri	21	(8,135)	(1,071)
İl üzrə mənfəət/(zərər)		13,072	(280,751)
Digər məcmu gəlir/(zərər)			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək digər məcmu gəlir/(zərər)</i>			
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	9	24,048	(4,657)
Asılı müəssisənin pul vəsaitlərinin hərəkətinin hədc ehtiyatı üzrə xalis zərər	14	(18,381)	(20,801)
İl üzrə digər məcmu gəlir/(zərər), vergilər çıxıldıqdan sonra		5,667	(25,458)
İl üzrə cəmi məcmu gəlir/(zərər)		18,739	(306,209)
Mənfəət/(zərər) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(65,032)	(209,296)
Qeyri-nəzarət payına		78,104	(71,455)
		13,072	(280,751)
Cəmi məcmu gəlir (zərər) aiddir:			
Qrupun səhmdarlarına		(59,365)	(234,754)
Qeyri-nəzarət payına		78,104	(71,455)
		18,739	(306,209)

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2020-ci ildə baş a çatan il	31 dekabr 2019-cu ildə baş a çatan il
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət/(zərər)		21,207	(279,680)
<i>Vergidən əvvəl mənfəət/zərəri xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzləşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	7, 10, 11, 15, 16	395,505	439,916
Əsas vəsaitlərin və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəlməsi və tükənməsi	6, 11	291,549	237,272
Asılı müəssisənin nəticəsində pay	9	(17,265)	8,859
Gözlənilən kredit zərəri	10, 12	8,943	1,338
Digər gəlir	15	(28,721)	(22,838)
Faiz gəliri	20	(37,358)	(44,642)
<i>Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		(66,323)	(11,451)
Mal-material ehtiyatları		(22,881)	(411)
Digər aktivlər		(10,807)	26,424
Ticarət və digər kreditor borcları		8,787	(2,454)
Hesablanmış öhdəliklər		(632)	1,565
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		542,004	353,898
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(5,036)	(4,380)
Alınmış faiz		3,708	6,174
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		540,676	355,692
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Depozitlərin yerləşdirilməsi	12	(180,000)	(50,000)
Depozitlərin çıxarılması	12	70,000	370,000
Üçüncü tərəflərə təqdim edilmiş maliyyələşdirmə	10	-	(48,720)
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərdən daxilolmalar	10	46,200	-
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişlərinin qaytarılması	8	3,053	-
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(76,173)	(75,197)
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərinə əlavələr		(12,470)	(518,601)
Asılı müəssisəyə investisiya	9	(16,576)	(25,951)
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(165,966)	(348,469)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarların törəmə müəssisəyə qoyuluşu	14	-	99,470
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar	15	455,000	99,470
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(356,612)	(159,147)
İcarə öhdəliklərinin əsas hissəsinin ödənilməsi	11	(5,784)	(5,439)
Ödənilmiş faiz		(504,567)	(251,002)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(411,963)	(216,648)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma		(37,253)	(209,425)
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	12	95,208	304,633
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	12	57,955	95,208

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Digər ehtiyatlar (Qeyd 14)	Məcmu məzənnə fərqləri	Yığılmış zərər	Cəmi	Qeyri-nezarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2019-cu il	2,415,800	31,481	(34,181)	(11,436)	(329,173)	2,072,491	1,343,104	3,415,595
İl üzrə zərər	-	-	-	-	(209,296)	(209,296)	(71,455)	(280,751)
Digər məcmu zərər	-	-	(20,801)	(4,657)	-	(25,458)	-	(25,458)
Cəmi məcmu zərər	-	-	(20,801)	(4,657)	(209,296)	(234,754)	(71,455)	(306,209)
Qeyri-nezarət payın mülkiyyətçiləri olan səhmdarlar tərəfindən qoyuluş (Qeyd 14)	-	-	-	-	-	-	99,470	99,470
31 dekabr 2019-cu il	2,415,800	31,481	(54,982)	(16,093)	(538,469)	1,837,737	1,371,119	3,208,856
İl üzrə (zərər)/mənfəət	-	-	-	-	(65,032)	(65,032)	78,104	13,072
Digər məcmu (zərər)/mənfəət	-	-	(18,381)	24,048	-	5,667	-	5,667
Cəmi məcmu (zərər)/mənfəət	-	-	(18,381)	24,048	(65,032)	(59,365)	78,104	18,739
31 dekabr 2020-ci il	2,415,800	31,481	(73,363)	7,955	(603,501)	1,778,372	1,449,223	3,227,595

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" (ŞD) qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində (birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir. Şirkətin törəmə müəssisələri aşağıdakılardır:

Adı	Təsis olunduğu ölkə	% kapitalda pay	
		31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
SGC Upstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
SGC Midstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.")	Türkiyə	51%	51%
AzTAP GmbH	İsveçrə	100%	100%

Şirkət AzTAP GmbH-nin vasitəçiliyi ilə Trans Adriatic Pipeline AG-də ("TAP AG") 20%-lik pay saxlayır.

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUSŞ") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi Qrupun fəaliyyətini yaxın gələcəkdə davam etdirəcəyini, aktivlərini realizə edə biləcəyini və fəaliyyətinin adi gedişatında öhdəlik və təəhhüdlərini yerinə yetirə biləcəyini nəzərdə tutur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə, borc öhdəliklərinin ödəniş müddətində dəyişiklik səbəbindən Qrupun cari öhdəlikləri cari aktivləri üstələmişdir. Bundan əlavə, 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli pul vəsaitlərinin xərclənməsini tələb edəcək əsaslı və əməliyyat öhdəlikləri (Qeyd 24) və uzunmüddətli kredit müqavilələri (Qeyd 15) olmuşdur.

Qrupun rəhbərliyi cari Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişi ("HPBS") əsasında karbohidrogenlərin satışından kifayət qədər məbləğdə daxilolmalar və təbii qazın CQBK, TANAP və TAP boruları vasitəsilə nəqlindən daxilolmalar gözləyir (Qeyd 18). Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, yuxarıda qeyd edilən mənbələrdən alınmış vəsaitlər onun maliyyə öhdəliklərini qarşılamağa kifayət edəcək və Qrup yaxın gələcəkdə fəaliyyətini daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi davam etdirə biləcək.

2020-ci ildə COVID-19 infeksiyası sürətlə yayılmış və yoluxmaların sayı əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Virusun yayılmasının qarşısını almaq üçün hökumətlər tərəfindən görülmüş tədbirlər iqtisadi fəaliyyətə təsir göstərmişdir. Qrup vəziyyətə nəzarət etmək və COVID-19 virusunun təsirlərinin qarşısını almaq üçün bir sıra tədbirlər görmüşdür. Bu tədbirlərə işçilər üçün sağlamlıq və təhlükəsizlik (o cümlədən, xüsusilə biznes üçün əhəmiyyətli fəaliyyətlər üzrə fiziki məsafənin saxlanması, məhdud ünsiyyət dairəsi, növbəli iş və məsafədən iş rejimi) və əməliyyat prosesi üçün əhəmiyyətli olan materialların təchizatının təhlükəsizliyinin təmin edilməsi daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Fəaliyyətin fasiləsizliyi (davamı)

Bu mərhələdə, COVID-19-un Qrupun biznesi və nəticələrinə təsiri məhduddur. Qrup müvafiq ölkələrin hökumətləri tərəfindən dərc edilmiş müxtəlif milli orqanların qaydaları və tövsiyələrinə riayət etməyə davam edəcək və paralel olaraq işçilər, podratçılar və digər insanların sağlamlığına zərər vermədən əməliyyatları mümkün dərəcədə təhlükəsiz şəkildə davam etdirmək üçün səylər göstərəcək. COVID-19-un Qrupa əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir. Rəhbərlik müəyyən etmişdir ki, müəssisənin daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyəti ilə bağlı şübhələr yaradan qeyri-müəyyənliklər olmamışdır. Rəhbərliyin gözləntilərinə əsasən, COVID-19 müəyyən təsir göstərə bilər, lakin bu təsir əhəmiyyətsiz olacaq (məsələn, gözlənilən gələcək fəaliyyət və ya gələcək aktiv qiymətləndirmələrinə təsirə bağlı).

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilomalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektində səlahiyyətə (yeni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektində olan səlahiyyətindən istifadə edərək, onun daxilomalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şərtləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə əsasında razılaşma;
- ▶ Digər müqavilə əsasında razılaşmalardan irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyektində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şərtlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirin hər bir komponenti kəsir qalığı olan qeyri-nəzarət payı ("QNP") yaratdığı halda belə Qrupun səhmdarlarına və QNP-yə aid edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payı ("QNP") olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və QNP-nin balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. QNP-yə verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

"Payların birləşdirilməsi" metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir;
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir "yeni" qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvildir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır;
- ▶ Cəmi məcmu gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və ya öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Qrup ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan Qrupun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı müəssisəyə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən, asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mənfəət və ya zərər haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər məcmu gəlirində (DMG) hər hansı dəyişiklik Qrupun digər məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı mənfəət və ya zərər haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və töpəmə müəssisələrdə QNP-ni əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri məcmu gəlir haqqında hesabatda "Asılı müəssisənin mənfəətində pay" kimi tanıyır.

Asılı müəssisə üzərində əhəmiyyətli dərəcəli təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərlə ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, CQBK və AQTŞ-yə investisiyalar

Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin ("ŞD HPBS") müddəalarına uyğun olaraq, Qrup layihənin aktivlərində müəyyən paya sahibdir və layihənin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup CQBK layihəsində iştirak payını "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("SCPC") investisiyasına aid olan bölünməmiş pay hesab edir və onu layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup ŞD Layihəsinin digər Podratçı Tərəfləri və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") pay saxlayır. AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketinq, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqləndikdə Qrup müəssisələrinin nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.2288 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2019-cu il: 1.1197 ABŞ dolları üçün 1 Avro) olmuşdur.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Cari və uzunmüddətli təsnifat (davamı)

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər aktiv və öhdəlikləri uzunmüddətli kimi təsnif edir.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;

Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;

Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərinə daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərinə diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərlə, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə (DMGƏD) və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlə (MZƏD) ölçülmüş kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərlə ölçür və ədalətli dəyərini dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktiki məqsəduyğun vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DMG vasitəsilə ədalətli dəyərlə təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə "yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini (YƏMFÖ)" təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə "YƏMFÖ testi" deyilir və hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır və;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə təşkil edən pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlirlər və zərərər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə, həmçinin amortizasiya prosesi vasitəsilə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları, kredit üzrə debitor borcları və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri daxildir.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və gecikmədən ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup MZƏD ilə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün GKZ ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun əldə etməni gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərq ilk effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün hesablanır (12aGKZ). İlk tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində GKZ) əsaslanır.

Qrup müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə hər hansı kredit təminatları nəzərə alınmadan əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivini üzrə defoltun baş verdiyini hesab edə bilər. Maliyyə aktivini müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərindən isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri çıxılır.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlkin tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hal-hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı xalis məbləğlə həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivi reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu

İlkin tanınma və sonrakı ölçülmə

Qrupun asılı müəssisəsi özünün xarici valyuta və faiz dərəcəsi risklərini hedcinq etmək üçün faiz dərəcəsi svopu müqavilələri kimi törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edir. Bu cür törəmə maliyyə alətləri ilkin olaraq törəmə müqavilənin bağlandığı tarixdə ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə ədalətli dəyərlə yenidən ölçülür. Ədalətli dəyər müsbət olduqda törəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfəi olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu (davamı)

Hedcinq uçotu məqsədləri üçün, hedclər aşağıdakı kimi təsnif edilir:

- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliyin və ya tanınmamış qəti öhdəliyin dəyişməsi riskinin hedcinqi üçün ədalətli dəyər hedcləri;
- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliklə bağlı konkret riskə və ya yüksək dərəcədə ehtimal edilən proqnoz əməliyyatına aid olan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişənlik riskinin və ya tanınmamış qəti öhdəlikdə xarici valyuta riskinin hedcinqi üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri.

Hedcinq münasibətlərinin başlanğıcında Qrupun asılı müəssisəsi hedcinq uçotunu tətbiq etmək niyyətində olduğu hedcinq münasibətlərini, eləcə də risklərin idarə edilməsi məqsədini və hedcinqi tətbiq etmək üçün strategiyarı rəsmi qaydada müəyyən edir və sənədləşdirir.

Sənədlərə hedcinq alətinin, hedcinq edilən maddənin müəyyən edilməsi, hedcinq edilən riskin təbiəti və Qrupun asılı müəssisəsinin hedcinq münasibətinin hedcinqin effektivliyi üzrə tələbləri qarşılıb-qarşılıq etməsini necə qiymətləndirəcəyi (o cümlədən hedcinqin effektiv olmamasının səbəbləri və hedcinq əmsalının necə müəyyən edilməsinin təhlili) əks olunmalıdır. Hedcinq münasibəti, aşağıdakı bütün tələblər yerinə yetirilərsə, hedcinq uçotu üçün uyğun hesab edilir:

- ▶ Hedcinq edilən maddə ilə hedcinq aləti arasında iqtisadi əlaqə var;
- ▶ Kredit riskinin təsiri həmin iqtisadi əlaqədən irəli gələn dəyər dəyişikliklərinə təsir göstərmir;

Hedcinq münasibətinin hedcinq əmsalı Qrupun faktiki hedcinq etdiyi hedcinq edilən maddənin kəmiyyəti və Qrupun asılı müəssisəsinin həmin hedcinq edilən maddənin kəmiyyətini hedcinq etmək üçün faktiki istifadə etdiyi hedcinq alətinin kəmiyyətindən irəli gələn əmsala bərabərdir.

Hedcinq uçotu üzrə meyarlara cavab verən hedcinq münasibətləri aşağıdakı kimi uçota alınır:

Pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri

Hedcinq aləti üzrə gəlir və ya zərərin effektiv hissəsi DMG-də pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatda tanınır, bu zaman hər hansı qeyri-effektiv hissə bilavasitə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır. Pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinq ehtiyatına hedcinq aləti üzrə məcmu gəlir və ya zərər və hedcinq edilən maddənin ədalətli dəyərində məcmu dəyişiklik (hansının daha aşağı olmasından asılı olaraq) nəzərə alınmaqla düzəlişlər edilir.

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyərsizləşmə zərərinin ilkin dəyərdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu dəyərə tanınma meyarı qarşılandığı halda, neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Aktivlərin satışından yaranan gəlir və zərərlər satışdan daxilolmaların satılmış aktivin balans dəyəri ilə müqayisə etməklə müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitallaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandığı zaman əsas vəsaitlərə köçürülür.

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışlarının dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

İstehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilmə digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədər azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK-nin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP boru kəməri sisteminin ehtimal edilən istifadə müddətinin 2062-ci ilədək olması gözlənilir.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir.

Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitallaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitallaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanır.

İcarələr

Qrup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yəni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Qrup icarəçi qismində

Qrup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivin maya dəyərində tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər, başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri və alınmış icarə üzrə stimullar istisna olmaqla, əsas aktivin demontaj edilməsi və köçürülməsi və ya əsas aktivin və ya onun yerləşdiyi ərazinin bərpası üçün çəkiləcək xərclər üzrə ehtimal daxildir. Qrupun icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququ əldə etməyə əsaslı şəkildə əmin olması istisna olmaqla, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər üzrə gözlənilən istifadə müddəti və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılmalar metoduna əsasən aşağıdakı qaydada köhnəlmə hesablanır.

- ▶ Binalar və tikinti aktivləri 6 il;
- ▶ Nəqliyyat vasitələri 2 il.

Əgər Qrup icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququnun əldə edilməsinə əmin olarsa, tanınmış istifadə hüququ olan aktiv müvafiq əsas aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti ərzində dəyərsizləşir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarə başladığı tarixdə Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və qalıq dəyəri zəmanətləri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan artan faiz dərəcəsindən istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müddətində, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstəriləndiyi kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivin balans dəyərində müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərərdə gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır. İcarənin həcmi azaldan icarəyə dəyişiklik baş verdikdə, Qrup həmçinin mənfəət və zərərdə tanınması dayandırılmış icarə öhdəliyinin və istifadə hüququ olan aktivin hissələrinin balans dəyərləri arasındakı fərqə bərabər olan gəlir və ya zərəri tanıyır.

Artan faiz dərəcəsi (AFD)

İcarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığından Qrup artan faiz dərəcəsinə diskont dərəcəsi kimi istifadə edir. Artan faiz dərəcəsinə müəyyən edərək, icarəçi əsas aktivə deyil, istifadə hüququ olan aktivə oxşar şərt və girovu olan borc öhdəliklərini nəzərə alır. İcarəçinin artan faiz dərəcəsi icarəçinin oxşar iqtisadi mühitdə digərləri ilə yanaşı ödəməli olduğu faiz dərəcəsinə əks etdirir. Müqavilə şərtlərinə əsasən icarə ödənişlərinin icarəçinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edilməsi tələb olunduqda, artan faiz dərəcəsi həmin valyutada olan oxşar məbləğdə borc öhdəliyi əsasında müəyyən edilməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Grup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanma tarixindən 12 ay və ya daha az olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Grup həmçinin icarəyə götürülmüş aktivin yaşından asılı olmayaraq əsas aktivin dəyərini həmin aktiv yeni olduqda onun dəyəri əsasında qiymətləndirir və yeni aktivin dəyəri 5,000 ABŞ dollarınadək olduqda əsas aktivləri azdəyərli kimi uçota alır. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz-xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Yenilənmə opsiyonu ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyən edilməsində əhəmiyyətli mühakimə

Grup icarə müddətini icarənin uzadılması hüququnun istifadə ediləcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin uzadılması opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlər və həmin hüququn istifadə edilməyəcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin ləğv edilməsi opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir. Yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsinin əsaslı şəkildə müəyyən olub-olmamasını qiymətləndirərkən Qrup mühakimə tətbiq edir, yeni yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsi üçün iqtisadi stimula yaradan bütün müvafiq amillər nəzərdən keçirilir. Qrupun nəzarətində olan və onun yenilənmə opsiyonundan (məs. biznes strategiyasında dəyişiklik) istifadə etmək (və ya etməmək) qabiliyyətinə təsir göstərən mühüm hadisə və ya şərtlərdə əhəmiyyətli dəyişiklik baş verərsə, Qrup başlanma tarixindən sonra icarə müddətini yenidən qiymətləndirir.

Grup icarədar qismində

Grupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə uçota alınır və mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda gəlirlərə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çekilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Dəyişən icarə ödənişləri qazanıldığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çekdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Grup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədək azaldılır.

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adı gedişində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alışı dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adı gedişində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. ŞD HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10% artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını ŞD HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çəkilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2020-ci il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 4.10% (31 dekabr 2019-cu il: 4.76%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərinə bərabərdir. Öhdəliyin məbləğinə bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılaraq neft-qaz hasilatı aktivlərinin dəyərinə daxil edilir. Daha sonra isə bu məbləğ neft-qaz hasilatı aktivlərinin bir hissəsi kimi təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcminə müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərində dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması"na ("ESHA"-ya) uyğun olaraq, ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq SCPC şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği SCPC şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır. Qrup SCPC-dəki iştirak payı ilə bağlı müvafiq aktivin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliyi tanıyır.

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2062) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Qrup tikinti işlərinə 2015-ci ilin mart ayında başlamışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə Qrup istismardan çıxarma işlərini tələb edən tamponaj xidmətləri, kompressorların və SCADA avadanlığının yerləşdirilməsi üzrə işləri yerinə yetirmişdir. Hesabat tarixinə cari öhdəliyi ödəmək üçün Qrupun tanıdığı istismardan çıxarma öhdəliyi tələb olunan xərclərin rəhbərlik tərəfindən ən yaxşı qiymətləndirilməsini təmsil edir.

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri Azərbaycanda istehsal edilən təbii qazın və xam neftin satışı və təbii qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədəki müvafiq çatdırılma məntəqələrinə nəql edilməsindən əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır.

Təbii qazın və xam neftin satışı

Malların satışının ümumiyyətlə yeganə icra öhdəliyi olacağı gözlənilən müştərilərlə müqavilələr üçün Qrup təbii qazın və xam neftin satışından gəlirləri aktiv üzrə nəzarət müştəriyə keçdiyi anda tanıyır.

Təbii qazın nəql edilməsi

Qrupun təbii qazın nəqli ilə bağlı müştərilərlə bağladığı müqavilələrə müvafiq təbii qazın nəql edilməsi haqqında müqavilələrə əsasən təbii qazın çıxışı nöqtələrinə çatdırılması daxildir. Qrup gəlirləri yalnız vəd edilmiş xidməti müştəriyə ötürülməklə müəyyən edilmiş icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi zaman tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması (davamı)

Overlift və anderlift xam neftinin uçotu

Neft-qaz məhsullarının istehsalı üçün Qrup ŞD HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərir. Qrup gəlirləri xam neftin faktiki satış həcmi əsasında tanınır və məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və tərəfin cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun həcmi arasındakı hər hansı fərqlə nəticələnən istehsalda dəyişkənlik ilə bağlı heç bir dəyişikliklər etmir. Faktiki satılmış həcmə uyğunlaşmaq məqsədilə istehsalda dəyişkənliyi nəzərə almaqla satışların maya dəyərinə düzəlişlər edilir. Anderlift aktivini və overlift öhdəliyinin ilkin tanınma zamanı ölçülməsi üçün Qrup maya dəyəri metodundan istifadə edir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Qrant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsi aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət (və ya dövlətə məxsus müəssisə) üçün buraxılan istiqrazdan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış istiqrazın ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qrup SCPC şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin ŞD HPBS-nə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda tanıyır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunması üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaq üzrə olan bütün müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üzrə tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin əvəzinə vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır. Aşağıdakı hallar istisnadır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqlərə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərəre təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr, asılı müəssisələr və birgə razılışmalardakı iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı – təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üçün eyni yanaşma istifadə edilir.

TANAP A.Ş.-nin əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 6.19 ABŞ dolları məbləğində (2019-cu il: qazın hər min kub metri üzrə 6.07 ABŞ dolları) vergi ödəməlidir.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlarla uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilər.

Şerti öhdəliklər

Şerti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şerti öhdəliklər tanınmır. Şerti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mühakimələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zəmanətlərin və şərti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şərti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarıla bilən həcmi qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqliyyat xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhinə də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar məcmu gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılma hissəsidir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasilatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsinə əsaslanır. Təbii qazın qiymətləri xam neftin qiymətləri və digər giriş məlumatlarından asılı olaraq sabit və ya dəyişkən olan uzunmüddətli satış müqavilələrinə əsasən hesablanır.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasilat aktivlərinin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir. Beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərinin ən son proqnozları 30 iyun 2020-ci il tarixində edilmişdir.

GKZ-nin ölçülməsi

Qrup bütün alətlər üçün defolt ehtimalını xarici reyting üzrə miqrasiya matrisləri əsasında ehtimal edir. Defolt ehtimalı üzrə qiymətləndirmələr dövr ərzində və müəyyən vaxta qədər kalibrasiya edilmiş və proqnoz məlumatları nəzərə alınaraq düzəlişlər edilmişdir. Proqnoz məlumatlarının inteqrasiyası defolt ehtimalının cari vəziyyəti əks etdirmək üçün hesablanan proqnoz əmsalı ilə kalibrasiyası vasitəsilə aparılır.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və iqtisadi proqnoza həssasdır. Qrupun əvvəlki dövrlər üzrə kredit zərəri təcrübəsi və iqtisadi şəraitə dair proqnozları da müştərinin gələcək faktiki defoltunun göstəricisi ola bilməz.

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsinə ("AFD") istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstəriləyi kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup ŞD yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlədilən aktivlərlə bağlı gözlənilən ayırmaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırmaların 2027-ci ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır (Qeyd 16). Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 15,451 ABŞ dolları az / 13,729 ABŞ dolları çox olardı.

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyərsizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir PVYV-ni yoxlayır. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərin və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasilat və satış həcmi daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərinə təsir göstərə bilər.

Aşağıda təsvir edilən dəyərsizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün səciyyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari bazar dəyərləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsindən istifadə edilməklə onların cari dəyərinə diskont edilir. Qrup istifadə dəyərini adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrup dəyərsizləşmə testini aparmış və dəyərsizləşmə zərərini müəyyən etməmişdir.

İstifadə dəyərinin hesablanmasında istifadə edilən əsas fərziyyələr

İstifadə dəyərinin hesablanması əsasən aşağıdakı mülahizələrə həssasdır:

PVYV-nin müəyyən edilməsi

PVYV digər aktivlər və ya aktivlər qrupundan əldə edilən pul vəsaitlərinin hərəkətindən əsas etibarlı ilə müstəqil olan aktivlər qrupunun müəyyən edilə bilən ən kiçik qrupudur. Rəhbərliyin qiymətləndirməsinə görə, CQBK, TANAP və TAP layihələrinin tikintisinin yekun məqsədi ŞD yatağından təbii qazın Gürcüstan, Türkiyə və Avropa bazarlarına çatdırılmasıdır. Buna görə də bütün bu layihələr bir PVYV hesab edilir və dəyərsizləşmə testi bütün Qrup səviyyəsində yerinə yetirilir.

Əsaslı məsrəflər

Qiymətləndirilmiş hasilat həcmələrini saxlamaq üçün tələb olunan əsaslı məsrəflər xüsusi yataq üçün uzunmüddətli işlənmə planlarına əsaslanır. Hesablamada istifadə edilmiş proqnoz edilən əsaslı məsrəflər rəhbərliyin ehtimalından 10% yuxarı olsaydı, bu, dəyərsizləşmə üzrə zərərle nəticələnməzdi.

Xam neftin qiyməti

Proqnozlarda istifadə edilən əmtəə qiymətləri ictimaiyyətə açıqdır. Əgər hesablamada istifadə edilən proqnozlaşdırılmış qiymətlər rəhbərliyin qiymətləndirməsindən beş ABŞ dolları (5.0 ABŞ dolları) aşağı olarsa, bu heç bir dəyərsizləşmə zərəri ilə nəticələnməzdi.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mülahizələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

İstifadə dəyərinin hesablanmasında istifadə edilən əsas fərziyyələr (davamı)

Diskont dərəcəsi

Pul vəsaitlərinin hərəkəti proqnozuna tətbiq edilən vergidən əvvəl diskont dərəcəsi PVYV üçün 8.12%-dir (2019-cu il: 10.33%). Diskont dərəcəsi Qrupun konkret hallarına əsasən hesablanır və aktiv üzrə hesablanmış pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı xüsusi riskləri nəzərə almaqla düzəliş edilmiş artan borc öhdəliyi dərəcəsindən törəyir. Əgər hesablamalarda istifadə edilən ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimallarından 1% çox olarsa, bu, dəyersizləşmə zərəri ilə nəticələnməzdi.

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə səciyyələnir.

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik

Qrup 1 yanvar 2020-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Qrup buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq etməmişdir. Hər bir düzəlişin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir:

3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər: "Biznesin tərif"

"Müəssisələrin birləşməsi" adlı 3 sayılı MHBS-yə düzəliş izah edir ki, müəssisə hesab olunmaq üçün inteqrasiya edilmiş fəaliyyətlər və aktivlər dəstinə ən azından birlikdə məhsul yaratmaq qabiliyyətinə əhəmiyyətli töhfə verən giriş komponentlər və əhəmiyyətli proses daxil olmalıdır. Bundan əlavə, düzəliş bir müəssisənin məhsul yaratmaq üçün lazım olan bütün giriş komponentlərini və prosesləri əhatə etmədiyi halda belə mövcud ola biləcəyini izah edir. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsiri olmamışdır, lakin Qrup hər hansı müəssisələrin birləşməsinə daxil olarsa, gələcək dövrlərə təsir edə bilər.

7 sayılı MHBS, 9 sayılı MHBS və 39 sayılı MUBS-a düzəlişlər: Faiz dərəcəsi etalonu islahatı

9 sayılı MHBS-yə və 39 sayılı MUBS "Maliyyə alətləri"nə düzəlişlərin 1-ci Mərhələsi 1 yanvar 2020-ci il tarixindən sonra başlayan illər üçün qüvvəyə minir, lakin erkən tətbiqə yol verilir. Tanınma və ölçülmə faiz dərəcəsi etalonu islahatının birbaşa təsirinə məruz qalan bütün hedcinq münasibətlərinə tətbiq edilən bir sıra azad etmələri nəzərdə tutur. Hedcinq münasibətinə o zaman təsir göstərilir ki, islahat hedcinq maddəsinin və/və ya hedcinq alətinin etalonu əsaslanan pul vəsaitlərinin hərəkətinin müddəti və/və ya məbləği barədə qeyri-müəyyənliklər yaratsın. Düzəlişlərdə faiz dərəcəsi islahatı nəticəsində yaranan qeyri-müəyyənliyin artıq mövcud olmamasını da ehtiva edən azad etmələrin sona çatması üçün səbəblər müəyyən edilir. Kreditlərdən irəli gələn riski hedc etmək üçün hedcinq münasibətlərinə girən Qrupun asılı müəssisəsi bu düzəlişləri qəbul etmişdir. Hedcinqin proqnoz əsasla yüksək effektivli olmasının gözlənilib-gözlənilməməsini qiymətləndirərək Qrupun asılı müəssisəsi ehtimal etmişdir ki, hedc edilmiş borcun pul vəsaitləri hərəkətinin və onu hedc edən faiz dərəcəsi svopunun əsaslandığı EURIBOR faiz dərəcəsi islahatdan təsirlənməmişdir. Qrupun asılı müəssisəsi islahatların qüvvəyə minməsindən sonrakı dövrə aid pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinq ehtiyatını yenidən dövrüyyəyə buraxmayacaq, IBOR islahatının inkişafını izləyəcək və məsələni fəal şəkildə borc verənlərlə müzakirə edəcəkdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər (davamı)

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik (davamı)

1 sayılı MUBS və 8 sayılı MUBS-a düzəlişlər "Əhəmiyyətlilik" anlayışının tərifini

Düzəlişlərin təqdim etdiyi əhəmiyyətlilik anlayışının yeni tərifinə əsasən "məlumatların buraxılması, təhrif edilməsi və ya gizlədilməsi halında, ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarının əsas istifadəçilərinin konkret hesabat verən müəssisə haqqında maliyyə məlumatlarını verən maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir göstərəcəyi əsas olaraq gözlənilə bilərsə, həmin məlumatlar əhəmiyyətli hesab olunur". Düzəlişlər əhəmiyyətliliyin məlumatın maliyyə hesabatları kontekstində fərdi olaraq və ya digər məlumatlarla birlikdə təbiətindən və ya miqyasından asılı olacağını aydınlaşdırır. Məlumatların təhrif edilməsi, əsas istifadəçilər tərəfindən verilən qərarlara təsir göstərəcəyi əsaslı olaraq gözlənilə bilərsə əhəmiyyətli hesab olunur. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə konseptual əsaslar

Yenidən nəzərdən keçirilmiş "Maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə konseptual əsaslar" ("Konseptual əsaslar") standart deyildir və heç bir prinsip hər hansı bir standartda olan qayda və ya tələbləri ləğv etmir. BMUSS tərəfindən 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış "Konseptual əsaslar" maliyyə hesabatlarının hazırlanması, standartların müəyyən edilməsi, ardıcıl mühasibat uçotu prinsiplərinin hazırlanması üzrə təlimatlandırılma və standartları anlamağa və şərh etməyə səy göstərənlərə köməklik üçün hərtərəfli konseptual müəyyən edir. "Konseptual əsaslar" a bir neçə yeni konsepsiya daxildir. Onlar aktivlər və öhdəliklər üçün yenilənmiş təriflər və tanınma meyarları müəyyən edir, bir neçə vacib konsepsiyaya aydınlıq gətirir. Onlar aşağıdakı səkkiz fəsildən ibarətdir:

- ▶ Fəsil 1 – Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının məqsədi;
- ▶ Fəsil 2 – Faydalı maliyyə məlumatının keyfiyyət xüsusiyyətləri;
- ▶ Fəsil 3 – Maliyyə hesabatları və hesabat verən müəssisə;
- ▶ Fəsil 4 – Maliyyə hesabatlarının elementləri;
- ▶ Fəsil 5 – Tanınma və tanınmanın dayandırılması;
- ▶ Fəsil 6 – Ölçülmə;
- ▶ Fəsil 7 – Təqdimat və açıqlama;
- ▶ Fəsil 8 – Kapital və kapitalın saxlanması anlayışları.

Mühasibat uçotu prinsiplərini "Konseptual əsaslar" əsasında hazırlayanlar üçün, bunlar 1 yanvar 2020-ci il tarixində və bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin qüvvəyə minməmiş yeni və düzəliş edilmiş standartlar və şərhlər aşağıda təqdim olunur. Şirkət bu yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhləri müvafiq olduğu hallarda, onlar qüvvəyə mindikdə qəbul etmək niyyətindədir.

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri"

28 may 2020-ci il tarixində BMUSS, 16 sayılı "İcarələr" adlı MHBS-yə "COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə, icarəçilər COVID-19 pandemiyasının birbaşa nəticəsi olaraq yaranan icarə güzəştlərinin uçotuna dair MHBS 16 göstərişinin tətbiq edilməsi tələbindən azad edilir. Praktiki məqsədəuyğun vasitə olaraq, icarəçi, icarədar tərəfindən COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarəyə düzəliş olub olmadığını qiymətləndirməməyi seçə bilər. Bu yolu seçmiş icarəçi, COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştdən irəli gələn icarə ödənişlərindəki hər hansı dəyişikliyi, 16 sayılı MHBS əsasında icarə dəyişikliyi olmayan dəyişikliklərlə eyni qaydada uçota alır. Düzəliş 1 iyun 2020-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir. Lakin, 2021-ci ilin mart ayında Şura 30 iyun 2021-ci il tarixindən sonrakı dövrlər üçün "COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri"ni buraxmışdır. Həmin düzəlişlər praktiki məqsədəuyğun vasitənin mövcudluğunu daha bir il müddətinə uzatmışdır. Yeni düzəliş 1 aprel 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. 31 mart 2021-ci il tarixində buraxılmasına icazə verilməmiş maliyyə hesabatları da daxil olmaqla erkən tətbiqə icazə verilir. Qrup bu düzəlişləri uyğun olarsa onlar qüvvəyə mindikdə qəbul etməyi planlaşdırır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

17 sayılı MHBS "Sığorta müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında BMUSSŞ 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni (4 sayılı MHBS) əvəz edən və tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni (17 sayılı MHBS) dərc etdi. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə buraxılmış 4 sayılı "Sığorta müqavilələri" adlı MHBS-ni (4 sayılı MHBS) əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zəmanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir. Əhatə dairəsi ilə bağlı bir neçə istisna tətbiq ediləcək. 17 sayılı MHBS-nin ümumi məqsədi sığortaçılar üçün daha faydalı və uyğun olan sığorta müqavilələri üçün uçot modelini təqdim etməkdir. Əsas etibarlı ilə ölçmə məqsədləri üçün əvvəlki yerli uçot prinsiplərinə istinad edən 4 sayılı MHBS-nin tələblərindən fərqli olaraq, 17 sayılı MHBS mühasibat uçotunun bütün müvafiq tərəflərini əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə geniş model təqdim edir. 17 sayılı MHBS-nin əsasını ümumi model təşkil edir və aşağıdakılarla tamamlanır:

- ▶ Birbaşa iştirak xüsusiyyətləri olan müqavilələrin xüsusi uyğunlaşdırılması (dəyişkən haqq yanaşması);
- ▶ Sadələşdirilmiş yanaşma (premium bölüşdürmə yanaşması) – əsas etibarlı ilə qısamüddətli müqavilələrə.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Qrupun sığorta müqavilələri olmadığından bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün BMUSSŞ, 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirməyə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalı təsir etmir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərinin cari təcrübəyə göstərəcəyi təsirləri və mövcud kredit müqavilələrinin yenidən razılaşdırma tələb edib-etməməsini qiymətləndirir.

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSSŞ, "Müəssisələrin Birləşməsi" adlı 3 sayılı MHBS-yə "Konseptual Əsaslara İstinad" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Düzəlişlər 1989-cu ildə buraxılmış "Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Prinsipləri"ne istinadlı, tələbləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən, 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış "Maliyyə Hesabatlarının Konseptual Əsasları"na istinadla əvəz etmək məqsədini daşıyır. Bundan əlavə, Şura, 37 sayılı MHBS və ya 21 sayılı BMHŞK "Tutumlar" əhatə dairəsində olan öhdəliklər və potensial öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə etmişdir. Eyni zamanda, Şura, "Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Prinsipləri"ne istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək potensial aktivlərə dair 3 sayılı MHBS-dəki mövcud göstərişi aydınlaşdırmağa qərar vermişdir. Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və gələcək dövrlərə tətbiq olunur. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

Əsas vəsaitlər: Nəzərdə tutulan istifadədən daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSŞ, 16 sayılı MHBS-yə "Əsas vəsaitlər: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar" düzəlişini qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əsas vəsaitlər obyektinin maya dəyərindən, həmin aktivi rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yere və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılmasını qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Düzəliş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əsas vəsaitlər üçün retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Düzəlişlərin Qrupa əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSŞ, 37 sayılı MUBS-a müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri daxil etməli olduğunu müəyyənləşdirən düzəlişlər etmişdir. Düzəlişlər "birbaşa əlaqəli xərclər yanaşması"nı tətbiq edir. Mal və ya xidməti təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan məsrəflərə həm əlavə xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında qarşı tərəflə dəqiq şəkildə ödənilməli olmadığı hallarda istisna edilir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Qrup düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində bütün öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi müqavilələrə tətbiq edəcəkdir.

1 sayılı MHBS Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

2018-2020-ci illər üzrə MHBS standartlarına illik təkmilləşmələr prosesi çərçivəsində BMUSŞ 1 sayılı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi adlı MHBS-yə düzəlişlər dərc etmişdir. MHBS-lərin illik təkmilləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün BMUSŞ 1 sayılı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzəlişlər, 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisəyə, ana müəssisənin MHBS-yə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə edərək məcmu çevirmə fərqlərini ölçməyə icazə verir. Bu düzəliş, 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur.

Düzəliş, 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: Mərhələ 2 – 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

27 avqust 2020-ci il tarixində BMUSŞ Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: Mərhələ 2 – 9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişləri buraxmışdır. Düzəlişlər Banklararası təklif olunan faiz həddi ("IBOR") alternativ risksiz faiz dərəcəsi ("RFR") ilə əvəz olunduqda maliyyə hesabatlarının təsirlərini həll edən müvəqqəti azad etmələr təqdim edir. Düzəlişlərə müqavilə üzrə dəyişikliklər və ya birbaşa islahatla tələb edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə dəyişikliklərin bazar faiz dərəcəsinə dəyişikliyə bərabər dəyişən faiz dərəcəsinə dəyişiklik kimi uçota alınmasını tələb edən praktiki məqsədəuyğun vasitə daxildir. Bu praktiki məqsədəuyğun vasitənin istifadəsinə aid tələb IBOR etalon dərəcəsinə risksiz dərəcəyə keçidin iqtisadi cəhətdən bərabər əsasla dəyərin ötürülməsi baş vermədən aparılmasıdır. Kredit spredi və ya ödəmə tarixindəki dəyişiklik kimi eyni zamanda edilən digər dəyişikliklər qiymətləndirilir. Onlar əhəmiyyətlidirsə, alət tanınmadan çıxarılır. Onlar əhəmiyyətli deyilsə maliyyə alətinin balans dəyərini yenidən hesablamaq üçün dəyişiklik üzrə gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərdə tanınmaqla yenilənmiş effektiv faiz dərəcəsi ("EFD") istifadə edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

Düzəlişlər, hedcinq münasibətləri diskonlaşdırılmadan təyinatları hedc etmək və sənədləri hedc etmək üçün IBOR islahatı ilə tələb olunan dəyişikliklərə icazə verir. İcazəli dəyişikliklərə alternativ risksiz faiz dərəcəsinə istinad etmək üçün hedc edilmiş riskin yenidən müəyyənləşdirilməsi və alternativ risksiz faiz dərəcəsinə əks etdirmək üçün hedcinq aləti və/və ya hedc edilmiş maddələrin təsvirinin yenidən müəyyən edilməsini daxildir. Müəssisələrə IBOR islahatı ilə tələb olunan dəyişikliklərin edilməsi üçün hesabat dövrünün sonunadək dəyişikliklərin tətbiqini tamamlamaq icazə verilir. Tətbiq retrospektiv şəkildə edilməlidir, lakin müəssisə əvvəlki dövrlərin rəqəmlərini yenidən təqdim etməməlidir. Düzəlişlər 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir.

Qrup Faiz dərəcəsi etalonu islahatının inkişafını izləməkdədir və islahatın Qrupun hedcinq münasibətləri və borc öhdəliklərinə təsirini qiymətləndirməyə davam edir. Qrup borc verənlərlə müzakirələr aparır.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: "Investor və onun asılı və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması"

2015-ci ilin dekabr ayında, BMUSŞ düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini onun kapital metodu üzrə tədqiqat layihəsindən irəli gələn hər hansı düzəlişləri tamamlamasınadək təxirə salmaq qərarına gəlmişdir. Bu düzəlişlərin erkən tətbiqinə hələ də icazə verilir. Bu düzəlişlər asılı və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları adlı MHBS-nin və 28 sayılı Asılı müəssisələrə investisiyalar adlı MUBS-un tələbləri arasındakı uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər müəyyən edir ki, tam gəlir və ya zərər asılı və ya birgə müəssisəyə köçürmə 3 sayılı MHBS-də müəyyən edilmiş biznesi əhatə etdikdə tanınır. Biznes təşkil etməyən aktivlərin satışı və ya yatırılmasından irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. Düzəlişlər perspektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqə icazə verilir və o açıqlanmalıdır. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə Aletləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün BMUSŞ 9 sayılı MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını qiymətləndirərək daxil etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Düzəliş, 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Şirkət, dəyişiklikləri müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya dəyişdirilən maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcəkdir. Düzəlişin Qrupa əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

41 sayılı MUBS "Kənd təsərrüfatı" – Ədalətli dəyərin ölçülməsində vergilər

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün BMUSŞ 41 sayılı "Kənd təsərrüfatı" MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzəliş 41 sayılı MUBS-un 22-ci bəndində müəssisələrin, 41 sayılı MUBS çərçivəsində aktivlərin ədalətli dəyərini ölçərkən vergitutma üçün pul vəsaitlərinin hərəkətini istisna etməsi tələbini aradan qaldırır. Müəssisə, düzəlişi 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan ilk illik hesabat dövrünün başlanğıcında və ya bu tarixdən sonra ədalətli dəyərin ölçülmələrinə perspektivli şəkildə tətbiq edir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu standart Qrupa tətbiq edilmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Paylaşdırma – təbii qazın nəqlini əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji biznes bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	193,077	668,474	-	-	861,551
Seqment daxili	-	61,674	-	(61,674)	-
Cəmi gəlirlər	193,077	730,148	-	(61,674)	861,551
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(136,265)	(148,807)	-	-	(285,072)
Digər xərclər	(10,462)	(1,573)	-	1,573	(10,462)
Nəqliyyat tarifləri	(78,270)	-	-	60,101	(18,169)
Ümumi və inzibati xərclər	(2,785)	(198,787)	(2,316)	-	(203,888)
Digər gəlir	884	1,463	17,431	-	19,778
Faiz gəliri	-	390	250,004	(213,036)	37,358
Maliyyə xərcləri	(82,078)	(221,028)	(283,003)	190,604	(395,505)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	-	17,265	-	-	17,265
Məzənnə fərqi zərər, xalis	(2)	(1,647)	25,932	(25,932)	(1,649)
Mənfəət vergisi xərci	-	(8,135)	-	-	(8,135)
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət	(115,901)	169,289	8,048	(48,364)	13,072

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	-	249,448	-	-	249,448
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,522,295	7,743,252	8,213,133	(7,051,457)	12,427,223
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,522,295	7,992,700	8,213,133	(7,051,457)	12,676,671
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,748,223)	(5,108,904)	(7,295,734)	6,703,785	(9,449,076)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,748,223)	(5,108,904)	(7,295,734)	6,703,785	(9,449,076)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	90,312	73,115	-	(22,432)	140,995
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	-	16,576	-	-	16,576
Cəmi əsaslı məsrəflər	90,312	89,691	-	(22,432)	157,571

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	235,995	216,615	-	-	452,610
Seqment daxili	-	39,128	-	(39,128)	-
Cəmi gəlirlər	235,995	255,743	-	(39,128)	452,610
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(112,064)	(118,344)	-	-	(230,408)
Digər xərclər	(16,867)	(1,354)	-	1,354	(16,867)
Nəqliyyat tarifləri	(43,180)	-	-	37,774	(5,406)
Ümumi və inzibati xərclər	(2,679)	(79,180)	(13,640)	-	(95,499)
Digər gəlir	2,115	51	20,672	-	22,838
Faiz gəliri	-	822	336,930	(293,110)	44,642
Maliyyə xərcləri	(129,585)	(223,338)	(328,276)	241,283	(439,916)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	-	(8,859)	-	-	(8,859)
Məzənnə fərqi zərər, xalis	121	(8,536)	2,529	3,071	(2,815)
Mənfəət vergisi xərci	-	(1,071)	-	-	(1,071)
İl üzrə xalis zərər	(66,144)	(184,066)	18,215	(48,756)	(280,751)

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	-	211,330	-	-	211,330
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,561,207	7,784,592	8,133,612	(7,035,763)	12,443,648
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,561,207	7,995,922	8,133,612	(7,035,763)	12,654,978
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,671,236)	(5,262,372)	(7,224,263)	6,711,749	(9,446,122)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,671,236)	(5,262,372)	(7,224,263)	6,711,749	(9,446,122)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	91,356	412,671	-	(51,827)	452,200
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	-	25,951	-	-	25,951
Cəmi əsaslı məsrəflər	91,356	438,622	-	(51,827)	478,151

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

Coğrafi məlumat

Gəlirlər Azərbaycanda hasil edilən təbii qaz və xam neftin satışı və təbii qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədəki müvafiq çatdırılma məntəqələrinə nəql edilməsindən əldə edilmişdir.

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2020	2019
Azərbaycan	4,544,235	4,575,687
Türkiyə	6,282,247	6,408,149
Gürcüstan	470,571	475,302
İsveçrə	249,448	211,330
Cəmi	11,546,501	11,670,468

Təhlil aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

6. Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 dekabr 2018-ci il	1,981,806	4,593,418	96,766	6,671,990
Əlavələr	73,433	1,764	18,059	93,256
İşlənmə xərcləri və tamamlanmamış tikintidən köçürmələr (Qeyd 7)	-	188,058	-	188,058
31 dekabr 2019-cu il	2,055,239	4,783,240	114,825	6,953,304
Əlavələr	69,834	18,862	17,303	105,999
İşlənmə xərcləri və tamamlanmamış tikintidən köçürmələr (Qeyd 7)	-	2,482,561	18,984	2,501,545
31 dekabr 2020-ci il	2,125,073	7,284,663	151,112	9,560,848
Yığılmış amortizasiya və köhnəlmə				
31 dekabr 2018-ci il	(242,597)	(68,343)	(8,664)	(319,604)
İl üzrə xərc	(103,468)	(117,969)	(8,971)	(230,408)
31 dekabr 2019-cu il	(346,065)	(186,312)	(17,635)	(550,012)
İl üzrə xərc	(124,575)	(148,236)	(12,261)	(285,072)
31 dekabr 2020-ci il	(470,640)	(334,548)	(29,896)	(835,084)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2020-ci il	1,654,433	6,950,115	121,216	8,725,764
31 dekabr 2019-cu il	1,709,174	4,596,928	97,190	6,403,292

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun ŞD layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

Boru kəmərinin aktivləri

Boru kəmərinin dəyəri Qrupun CQBK boru kəmərinin inşası dəyərində payı və TANAP boru kəmərinin inşasında 6.67% payından ibarətdir.

TANAP boru kəmərinin tikintisi iki fazadan (Faza 0 və Faza 1) ibarətdir. Qazın BOTAŞ-a çatdırılması üçün boru kəmərinin Gürcüstan/Türkiyə sərhədindən Əskişəhərə qədər olan hissəsinin tikintisi (Faza 0) 30 iyun 2018-ci il tarixində tamamlanmışdır. Əskişəhərdən Türkiyə/Yunanistan sərhədinədək boru kəmərinin çəkilməsi işləri (o cümlədən yoxlama və istismara verilmə) (Faza 1) 2020-ci ilin birinci yarısında davam etmiş və 30 iyun 2020-ci il tarixində tamamlanmışdır. 2,482,561 ABŞ dolları məbləğində müvafiq hesablanmış xərclər tamamlanmamış tikintidən boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür (Qeyd 7).

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitalaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payı və TANAP layihəsinin aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclərdən ibarətdir (Qeyd 16).

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

7. Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərcləri

Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Tamamlan- mamış tikinti	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il	2,291,701	3,962	2,295,663
Əlavələr	343,922	15,022	358,944
Neft-qaz aktivlərinə köçürmə (Qeyd 6)	(188,058)	-	(188,058)
31 dekabr 2019-cu il	2,447,565	18,984	2,466,549
Əlavələr	34,996	-	34,996
Neft-qaz aktivlərinə köçürmə (Qeyd 6)	(2,482,561)	(18,984)	(2,501,545)
31 dekabr 2020-ci il	-	-	-
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2020-ci il	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il	2,447,565	18,984	2,466,549

Kapitalaşdırılmış borc öhdəlikləri üzrə xərclər

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup TANAP Faza 1-in tikintisinin tamamlanmasından sonra boru kəməri aktivlərinə köçürülmüş 52,736 ABŞ dolları (2019-cu il: 126,785 ABŞ dolları) məbləğində borc öhdəlikləri üzrə xərcləri kapitalaşdırmışdır.

8. Avans ödənişləri

31 dekabrda avans ödənişləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2020	2019
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	2,533,903	2,536,956
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	2,930	17,238
	2,536,833	2,554,194

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri

2014-cü ilin iyul ayında Qrup ŞD layihəsində 10% iştirak payının və AQTŞ-də 8% iştirak payının Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited-dən (AzŞD) və CQBK layihəsində 10% iştirak payının Azərbaycan (Cənubi Qafqaz Boru kəməri) Limited-dən (AzCQBK) alınması üçün Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi ("TSASM") imzalamışdır. Daha sonra 20 dekabr 2017-ci il tarixli TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavə və 31 may 2019-cu il tarixli TSASM-a edilmiş 2-ci Əlavə ilə müqaviləyə düzəlişlər edilmişdir. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup bu payların alınması üçün AzŞD-yə və AzCQBK-yə avans ödənişləri etməlidir, nəzərət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtlər yerinə yetirilməklə 2023-cü ilin mart ayında Qrupa keçəcəkdir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə (Qrupun maliyyə öhdəliklərinin başa çatması tarixi) Qrup TSASM əsasında AzŞD-yə və AzCQBK qarşısında bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmişdir. Rəhbərlik gələcəkdə TSASM ilə bağlı pul vəsaitlərinin xərclənməsini gözləmir.

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 1,855 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 1,855 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzŞD-yə ödənilmiş avans ödənişləri və 679 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 682 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzCQBK-yə ödənilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

9. Asılı müəssisəyə investisiya

31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG ŞD-nin təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. 15 noyabr 2020-ci il tarixində, TAP AG TAP boru kəmərinin ticari əməliyyatların başlamasını elan etmişdir, 31 dekabr 2020-ci il tarixində isə ŞD təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması başlamışdır.

Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətlər icmal edilir:

	2020	2019
1 yanvarda ilkin balans dəyəri	211,330	208,984
Asılı müəssisədə investisiyaya əlavələr	16,576	25,951
Kreditin asılı müəssisə üzrə investisiyaya çevrilməsi	-	11,020
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı nəticələrində pay	17,265	(8,859)
Asılı müəssisənin digər məcmu zərər nəticələrində pay	(18,381)	(20,801)
Məzənnə fərqi	22,658	(4,965)
31 dekabrda qalıq balans dəyəri	249,448	211,330

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2020	2019
Cari aktivlər	339,735	88,334
Uzunmüddətli aktivlər	5,660,275	4,590,371
Cari öhdəliklər	(396,992)	(234,915)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(4,455,473)	(3,474,045)
Xalis aktivlər	1,147,545	969,745
Qrupun xalis aktivlərdə payı	229,509	193,949
Satınalma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çevrilməsi zamanı məzənnə fərqi	1,067	(1,491)
Balans dəyəri	249,448	211,330

31 dekabrda başa çatan dövr üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2020	2019
Gəlirlər	192,338	3,083
Əməliyyat xərcləri	(90,694)	(46,612)
Vergidən əvvəl mənfəət/(zərər)	101,644	(43,529)
Mənfəət vergisi üzrə zərər	(15,317)	(768)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	86,327	(44,297)
Qrupun xalis mənfəətdə/(zərərdə) payı	17,265	(8,859)
İl üzrə digər məcmu zərər, vergi çıxılmaqla	(91,905)	(104,005)
Qrupun cəmi məcmu zərərdə payı (Qeyd 14)	(18,381)	(20,801)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

10. Kredit üzrə debitor borcları

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun BOTAŞ və SOCAR Turkey Enerji A.S.-dən ("STEAS") müvafiq olaraq 243,162 ABŞ dolları və 389,113 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 258,919 ABŞ dolları 393,581 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları olmuşdur.

BOTAŞ-dan debitor borclarına 15,730 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 33,264 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 227,432 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 225,655 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir.

13 aprel 2015-ci il tarixində Qrup TANAP A.Ş.-dəki səhmlərinin 30%-ni BOTAŞ-a 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində faiz hesablanmayan təxirə salınmış ödəniş müqabilində satmışdır. İlk tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsini (3.5%) istifadə etməklə cari dəyərlə 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində BOTAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 1,716 ABŞ dolları (2019-cu il: 1,125 ABŞ dolları) məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra Şirkətin TANAP-ın Tamamlanma tarixinədək (müqavilədə müəyyən edilmiş) BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhminə aid ödəniş tələblərini maliyyələşdirilmək öhdəliyi olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə maliyyələşdirmə sıfır (2019-cu il: 20,300 ABŞ dolları) olmuşdur 31 dekabr 2020-ci il tarixinə (Tamamlanma tarixi) Şirkət Maliyyələşdirmə Razılaşması üzrə bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmişdir.

Rəhbərlik gələcəkdə Maliyyələşdirmə razılaşması ilə bağlı pul vəsaitlərin xərclənməsini gözləmir. Kreditin 2021-2025-ci illərdə geri ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə debitor borcları ilə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 9,524 ABŞ dolları (2019-cu il: 9,502 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrup BOTAŞ-dan 10,341 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 2,594 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ-ni tanımışdır.

2020-ci il ərzində Şirkət BOTAŞ-dan cəmi debitor borcları ilə bağlı 19,250 ABŞ dolları almışdır.

STEAS-dan kredit üzrə debitor borcları 344,543 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 328,649 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 44,570 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 64,932 ABŞ dolları) məbləğində digər kredit üzrə debitor borcları ilə təmsil olunur.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət "STEAS" ilə TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılması haqqında alqı-satqı müqaviləsi ("TANAP ASM") imzalamışdır. TANAP ASM-in imzalanmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-dən kredit üzrə debitor borclarınının 7%-ni, həmçinin TANAP A.Ş.-də 7%-lik payı STEAS-a satmışdır. Ümumi ödənişin ədalətli dəyəri 392,633 ABŞ dolları olmuşdur. Bu məbləğin 95,000 ABŞ dollarında hissəsi 22 fevral 2018-ci il tarixində ödənməmişdir. 297,633 ABŞ dolları məbləğində ödənişin qalan hissəsi illik 5.74% dərəcəsi ilə faiz hesablanan təxirə salınmış ödəniş kimi uçota alınmışdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət təxirə salınmış ödənişin hesablanmış faizi ilə bağlı STEAS-dan 2,700 ABŞ dolları almışdır və qalıq məbləğin 2021-2025-ci illər ərzində ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAS-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilən gəlir 19,789 ABŞ dolları (2019-cu il: 18,651 ABŞ dolları) təşkil etmiş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrup 3,589 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 2,394 ABŞ dolları) məbləğində STEAS-dan təxirə salınmış ödəniş üzrə GKZ-ni tanımışdır.

TANAP ASM-ə uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılmasından sonra, Şirkət 1 yanvar 2020-ci il tarixinədək TANAP A.Ş.-də 7%-lik pay ilə bağlı STEAS-in ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir ("Ödəniş tələbi öhdəliyi"). 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət STEAS-dan "Ödəniş tələbi öhdəliyi" ilə bağlı 24,250 ABŞ dolları almışdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAS-dan "Ödəniş tələbi öhdəliyi" ilə bağlı əldə edilmiş faiz gəliri 3,888 ABŞ dolları (2019-cu il: 3,691 ABŞ dolları) olmuşdur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

11. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri

Qrupun fəaliyyətində istifadə olunan binalar, tikinti aktivləri və nəqliyyat vasitələrinin icarəsinə dair müddəti müvafiq olaraq 2 il və 6 il olan icarə müqavilələri vardır. Qrupun icarələr üzrə öhdəlikləri icarədarın icarə aktivləri ilə bağlı hüququ ilə təmin edilir. Ümumilikdə, Qrupun icarə aktivlərini təyin etmək və ikinci əldən icarəyə vermək hüququ məhduddur.

Qrupun icarə müddəti 12 aydan çox olmayan müəyyən icarə müqavilələri və azdəyərli icarələri vardır. Qrup bu icarələr üzrə "qısamüddətli icarə" və "azdəyərli aktivlərin icarəsi" üzrə tanınma istisnaları tətbiq edir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun tanınmış istifadə hüququ olan aktivlərin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər təqdim olunur:

	Binalar və tikinti	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il	37,476	2,264	39,740
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,766)	(1,098)	(6,864)
31 dekabr 2019-cu il	31,710	1,166	32,876
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,765)	(712)	(6,477)
31 dekabr 2020-ci il	25,945	454	26,399

Aşağıdakı cədvəldə icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətləri göstərilir:

	2020	2019
1 yanvarda	34,301	39,740
Faiz xərci	2,070	2,400
Ödənişlər	(7,854)	(7,839)
31 dekabrda	28,517	34,301

Qrup hesabat tarixində aşağıdakı kimi olmuş icarə öhdəliklərini uzunmüddətli və qısamüddətli kimi təqdim edir.

İcarə öhdəliklərinin cari hissəsi hesabat tarixindən sonrakı bir il ərzində ödəniləcək gələcək icarə ödənişlərinin dəyərini əks etdirir.

Uzunmüddətli və cari icarə öhdəliklərin qalıqları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	24,404	28,794
Cari icarə öhdəlikləri	4,113	5,507
İcarə fəaliyyətlərindən cəmi öhdəliklər	28,517	34,301

İcarə öhdəlikləri üzrə ödəniş müddətinin təhlili Qeyd 23-də təqdim edilir.

12. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər

31 dekabrda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2020	2019
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	57,236	94,845
Bankda olan pul vəsaitləri, AZN	31	35
Bankda olan pul vəsaitləri, digər	688	328
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	57,955	95,208

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

12. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər (davamı)

Depozitlər

2020-ci il ərzində, Qrup depozit qalığında 180,000 ABŞ dolları yerləşdirmişdir və 70,000 ABŞ dolları məbləğində çıxarılmışdır. 0.61% (2019: 2.25%) orta faiz dərəcəsi ilə depozit qalığı ilə bağlı əldə edilmiş 1,079 ABŞ dolları (2019: 7,851) məbləğində gəlir faiz gəliri tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrup 3 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 2 ABŞ dolları) məbləğində depozit üzrə GKZ tanımış və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun qalığı 278,927 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 167,849 ABŞ dolları) olmuşdur.

13. Debitor borcları

31 dekabrda debitor borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2020	2019
AQTŞ üzrə debitor borcları	54,704	4,999
BOTAS üzrə debitor borcları	36,526	24,038
ŞD Operatorundan tanınan debitor borcları	11,704	5,191
Xam neftin üçüncü tərəflərə satılması üzrə debitor borcları	7,157	9,540
Cəmi debitor borcları	110,091	43,768

TANAP boru kəməri sistemindeki qaz üzrə mülkiyyət hüququ BOTAS (Faza 0) və AQTŞ (Faza 1) məxsus olmuşdur və müvafiq Qaz Nəqli Sazişlərinə əsasən TANAP A.Ş. qazı çıxış məntəqələrinə çatdırılmalıdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAS-dan əldə edilən 364,325 (2019-cu il: 216,615 ABŞ dolları) məbləğində gəlirləri tanımış və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə BOTAS-dan debitor borcları 36,526 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 24,038 ABŞ dolları) olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup AQTŞ-dən 296,861 ABŞ dolları (2019-cu il: sıfır) məbləğində gəlirlər tanımışdır və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə TANAP boru kəməri vasitəsilə qazın nəql edilməsi üçün AQTŞ-dən debitor borcları 49,098 ABŞ dolları olmuşdur.

Bundan əlavə, 31 dekabr 2020-ci il tarixində Qrup müvafiq qaz satışı müqavilələri üzrə tərəflərə satılmış ŞD təbii qazı üzrə 5,606 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 4,999 ABŞ dolları) məbləğində debitor borclarını tanımışdır.

Xam neftin satışı üzrə vasitəçilik razılaşmasına uyğun olaraq, Qrup SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsini (MIƏİ) ŞD HPBS-lə əlaqədar ticarət və marketing agentini təyin etmişdir. SOCAR MIƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsinə (Əlavə Dəyər Vergisi ("ƏDV") daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur. Xam neftin satışından olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

14. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı

Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə, Şirkət hər birinin nominal dəyəri 24,158 ABŞ dolları olan 100 adi səhmi təsdiq etmiş, buraxmış və tam ödəmişdir. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir. 31 dekabr 2020-ci il və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə əlavə ödənilmiş kapital 31,481 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

Digər ehtiyatlar

13 aprel 2015-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 30% payını BOTAS-a satmışdır. Cəmi ödəniş BOTAS-ın 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödədiyi nağd vəsaitdən və 28,006 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. 16 aprel 2015-ci ildə Şirkət törəmə müəssisə olan TANAP A.Ş.-də 12% səhmlərini BP-yə 97,423 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsaitə satmışdır. Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri (338,831 ABŞ dolları) və BOTAS və BP-dən alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasındakı fərq 45,176 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə zərər kimi tanınmışdır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***14. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı (davamı)****Digər ehtiyatlar (davamı)**

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 7% payını STEAŞ-a satmışdır. Ümumi ödəniş STEAŞ tərəfindən ödənilmiş 95,000 ABŞ dolları məbləğində nağd vəsait və 297,633 ABŞ dolları məbləğində təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyərindən ibarət olmuşdur. Ümumi ödəniş 202,279 ABŞ dolları və 190,354 ABŞ dolları məbləğində müvafiq olaraq TANAP A.Ş. tərəfindən Şirkətə ödəniləcək kredit və kapital kimi iki komponentdən ibarət olmuşdur. Kapitalda payın xalis balans dəyəri (179,359 ABŞ dolları) və STEAŞ-dan alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasında fərq 10,995 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə gəlir kimi uçota alınmışdır.

2019-cu ilin may ayında, Qrupun asılı müəssisəsi – TAP AG kreditlərdən yaranan riskin hedcinq edilməsi üçün hedcinq münasibətləri qurmuş və faiz dərəcəsi svopu müqavilələrini imzalamışdır. Hedcinq alətinin ədalətli dəyərində dəyişikliyin nəticəsində, TAP AG 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə 91,905 ABŞ dolları məbləğində (31 dekabr 2019-cu il: 104,005 ABŞ dolları) digər məcmu gəlir tanımış və Qrupun zərərdə payı 18,381 ABŞ dolları (2019-cu il: 20,801 ABŞ dolları) olmuşdur

TANAP-a əlavə ödəniş

2019-cu ildə TANAP A.Ş.-in səhmdarları TANAP A.Ş.-in səhm kapitalına paritet əsasla əlavə kapital qoyuluşları etmişdir. Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarların payı 99,470 ABŞ dolları olmuşdur. 2020-ci ildə qoyuluşlar edilməmişdir.

15. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə faiz hesablanan borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Borc	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
İstiqrazlar	4,720,831	4,606,933
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlardan kreditlər	1,349,418	1,849,001
Maliyyə müəssisələrindən kreditlər	2,415,693	2,004,678
Cəmi borc öhdəlikləri	8,485,942	8,460,612

31 dekabr 2020-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2020-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,231,740	412,475
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	22,765
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,065,094	-
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	811,622	274,348
BP International Limited tərəfindən zəmanət olunmuş Kommersiya Banklarından kredit	ABŞ dolları	Mart 2025	317,968	109,739
BP-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	7,602	-
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	191,830	64,015
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	398,657	-
AİİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	592,836	-
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Oktyabr 2035	455,425	33,000
AİB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2032	464,360	43,708
Cəmi borc öhdəlikləri			7,525,892	960,050

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

15. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə borc öhdəliklərinin ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2019-cu il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,524,285	-
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	21,406
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,072,484	-
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	1,025,952	104,756
BP-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	410,382	41,902
STEAS-dan kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	241,777	24,443
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	400,003	-
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	598,501	-
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Oktyabr 2035	494,043	-
AlB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2032	511,920	-
Cəmi borc öhdəlikləri			8,268,105	192,507

2020-ci ilin mart ayında TANAP A.Ş. bir sıra xarici maliyyə təşkilatları ilə 475,000 ABŞ dolları məbləğində kredit borcunun verilməsinə dair müqavilə bağlamışdır, TANAP A.Ş-in ödəmələrinə isə BP International Limited tərəfindən müstəsna və tam zəmanət verilmişdir. 2020-ci ilin aprel ayında, TANAP A.Ş sözügedən kredit borcu üzrə 455,000 ABŞ dolları məbləğində vəsaitləri istifadə etmişdir və 356,612 ABŞ dolları və 98,388 ABŞ dolları müvafiq olaraq kreditin əsas hissəsi və hesablanmış faiz üzrə BP-yə ödəniləcək səhmdar kreditlərinin əhəmiyyətli hissəsinin əvvəlcədən ödənilməsi üçün istifadə edilmişdir. Borcun qalan məbləği istifadə müddətinin sonunda avtomatik qaydada ləğv edilmişdir.

Dövlət qrantı

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-ə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-ə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır. İlkin tanınmada Qrup istiqrazların ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsini istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və istiqrazların ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2020-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup 26,375 ABŞ dolları məbləğində dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir (2019-cu il: 21,839 ABŞ dolları).

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər

	1 yanvar 2020-ci il	Pul	Qeyri-pul	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2020-ci il
		vəsaitlərinin hərəkətləri	vəsaitlərinin hərəkəti		
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	8,268,105	98,388	(1,244,821)	404,220	7,525,892
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	28,794	-	(6,177)	1,787	24,404
Cari icarə öhdəlikləri	5,507	(7,854)	6,177	283	4,113
Cari faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	192,507	(486,043)	1,244,821	8,765	960,050
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	8,494,913	(395,509)	-	415,055	8,514,459

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

15. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)**Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər (davamı)**

	1 yanvar 2019-cu il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2019-cu il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	8,213,471	(59,677)	(406,666)	520,977	8,268,105
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	34,301	-	(7,579)	2,072	28,794
Cari icarə öhdəlikləri	5,439	(7,839)	7,579	328	5,507
Cari faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	27,958	(230,884)	395,433	-	192,507
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	8,281,169	(298,400)	(11,233)	523,377	8,494,913

16. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər

Qrup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
İlkin balans dəyəri	157,704	116,436
İl ərzində əlavə öhdəlik	10,752	2,562
Cari dəyər diskontunun ləğv edilməsi	8,050	8,189
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	6,546	30,517
Qalıq balans dəyəri	183,052	157,704

ŞD HPBS-nin, CQBK və TANAP ESHA-nın müddəalarına uyğun olaraq, bütün podratçı tərəflər ŞD HPBS-nin və CQBK və TANAP-ın müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qoyuluşlar etmək öhdəliyini daşıyırlar.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilmiş kapital məsrəfləri əsasında qiymətləndirilir. ŞD HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərçdə Qrupun payı 31 dekabr 2020-ci il tarixinə 220,302 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 209,220 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.9% (31 dekabr 2019-cu il: 3%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 4.1% (31 dekabr 2019-cu il: 4.8%) dərəcəni istifadə etmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərclərdə payı 34,634 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 31,963 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam verildə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (31 dekabr 2019-cu il: 2.5%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun TANAP boru kəməri obyektlərinin istismardan çıxarılması üçün gözlənilən diskont edilməmiş dəyərə payı 219,421 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 222,656 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam verildə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 1.5% (31 dekabr 2019-cu il: 2.1%) inflyasiya dərəcəsindən istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 6% (31 dekabr 2019-cu il: 6.5%) vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

17. Ticarət və digər kreditor borcları, hesablanmış öhdəliklər

Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarilə 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə ŞD layihəsinin 2-ci Fazasının işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP Faza 0 və 1-in əməliyyatı ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir.

18. Gəlirlər

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun gəlirləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2020	2019
Qazın satışından gəlirlər	137,418	134,802
Xam neftin satışından gəlirlər	55,659	101,193
Qazın nəqlindən gəlirlər	668,474	216,615
Cəmi gəlirlər	861,551	452,610

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında paylaşdırılır. 2020-ci və 2019-cu illərin dörd rübü ərzində mənfəət nefti və qazı Podratçı tərəflərin xeyrinə 55% və 45% dərəcələri ilə bölüşdürülmüşdür.

Aşağıda 31 dekabrda Qrupun müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlərinin bölüşdürülməsi göstərilir:

31 dekabr 2020-ci il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı	137,418	-	137,418
Xam neftin satışı	55,659	-	55,659
Nəqldən gəlirlər	-	668,474	668,474
Cəmi	193,077	668,474	861,551
Azərbaycan	193,077	4,883	197,960
Gürcüstan	-	2,405	2,405
Türkiyə	-	661,186	661,186
Cəmi	193,077	668,474	861,551
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	193,077	-	193,077
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	668,474	668,474
Cəmi	193,077	668,474	861,551
31 dekabr 2019-cu il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı	134,802	-	134,802
Xam neftin satışı	101,193	-	101,193
Nəqldən gəlirlər	-	216,615	216,615
Cəmi	235,995	216,615	452,610
Azərbaycan	235,995	-	235,995
Türkiyə	-	216,615	216,615
Cəmi	235,995	216,615	452,610
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	235,995	-	235,995
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	-	216,615	216,615
Cəmi	235,995	216,615	452,610

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

19. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2020	2019
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	6	285,072	230,408
Digər xərclər	5	10,462	16,867
		295,534	247,275

20. Faiz gəliri

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun faiz gəliri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2020	2019
STEAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	23,677	22,342
BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	10	11,240	10,627
TAP AG-dən alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir		-	21
Depozitlər üzrə gəlir	12	1,079	7,851
Digər faiz gəliri		1,362	3,801
Cəmi faiz gəliri		37,358	44,642

21. Vergilər

Qrupun mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan təşkil olunmuşdur:

	2020	2019
Cari mənfəət vergisi xərci	5,139	2,372
Təxirə salınmış vergi xərci/(faydası)	2,996	(1,301)
Mənfəət vergisi xərci	8,135	1,071

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və müvafiq olaraq, vergilər konsolidasiya edilmiş vergi zərəri mövcud olanda belə hesablanıla bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bir dövrdə əmələ gələn vergi zərərləri gələcək beş illik dövrə keçirilə bilər. CQD QSC-nin 2020-ci ilin yerli standartlara uyğun kitablarında 638,657 ABŞ dolları (2019-cu il: 659,905 ABŞ dolları) məbləğində yığılmış zərərləri olmuşdur və bunların beş il ərzində istifadəsi gözlənilmir. Qrup bu zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri tanımamışdır.

ŞD layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddəalara uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Müvafiq olaraq, ŞD HPBS-nin podratçı tərəfi olaraq, Qrup Azərbaycan mənfəət vergisinə görə öhdəliyi daşıyır və eyni zamanda əlavə mənfəət neftini almaq hüququna malikdir. 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərində başa çatan illər ərzində Qrupun ŞD HPBS-nin əməliyyatları üzrə mənfəət vergiləri olmamışdır, çünki vergi uçotu kitabında zərərlər göstərilmişdir. Hesablanmış zərərlərin istifadəsi üçün vaxt limiti təyin edilməmişdir.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Vergilər (davamı)

CQBK layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə SCPC şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. SCPC şirkəti gəlir və çıxımlarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə sabit 2.50 ABŞ dolları dərəcəsi ilə Gürcüstanda minimal vergi ("GMV").

Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq, SCPC şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. SCPC şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etməsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyət qoyulmadan köçürülməli və SCPC şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini aşacaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəliklərində payı 13,433 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 12,558 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş-in əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 6.19 ABŞ dolları məbləğində (2019-cu il: qazın hər min kub metri üzrə 6.07 ABŞ dolları) vergi ödəməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Ümumi nəzarət altında olan əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2020-ci il					31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Gəlirlər	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 15)	2,644,215	-	-	-	-	-	-
AzŞD (Qeyd 8)	-	1,854,770	-	-	-	-	-
AzCQBK (Qeyd 8)	-	679,133	-	-	-	3,053	-
SOCAR MİƏİ	-	-	-	-	-	-	279
AQTŞ	-	-	54,704	-	296,861	377,454	-
STEAŞ (Qeyd 10, 15)	255,845	-	-	389,113	-	26,950	26,950
Əlaqəli tərəflər üçün cəmi	2,900,060	2,533,903	54,704	389,113	296,861	407,457	27,229
Əlaqəli və əlaqəli olmayan tərəflər üçün cəmi	8,485,942	2,536,833	110,091	632,275	861,551		

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2019-cu il					31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə	
	Borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər	Avans ödənişləri
ARDNF (Qeyd 15)	2,524,285	-	-	-	-	-	-
AzŞD (Qeyd 8)	-	1,854,770	-	-	-	-	-
AzCQBK (Qeyd 8)	-	682,186	-	-	-	-	-
SOCAR MİƏİ	-	-	-	-	-	-	398
AQTŞ	-	-	4,999	-	-	125,704	-
STEAŞ (Qeyd 10, 15)	266,220	-	-	393,581	-	-	-
Əlaqəli tərəflər üçün cəmi	2,790,505	2,536,956	4,999	393,581	-	125,704	398
Əlaqəli və əlaqəli olmayan tərəflər üçün cəmi	8,460,612	2,554,194	43,768	652,500	452,610		

SOCAR MİƏİ

SOCAR MİƏİ Qrupun adından xam neftin satışını həyata keçirir və Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (ƏDV daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur.

AQTŞ

AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 112,147 ABŞ dolları (2019-cu il: 125,704 ABŞ dolları) məbləğində və təbii qazın TANAP vasitəsilə nəql edilməsi üzrə 265,307 ABŞ dolları məbləğində (2019-cu il: sıfır) alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

Ümumi nəzarət altında olan əlaqəli tərəflər qarşısında öhdəliklər Qeyd 24-də açıqlanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

Əsas rəhbərlik heyəti

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Baş direktoru, Baş direktorun müavini və 3 departament direktorundan ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	2020	2019
Məcmu haqq	230	205
Şəxslərin sayı	5	5

Həmçinin, 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət, 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında, cəmi 1,162 ABŞ dolları (2019-cu il: 1,423 ABŞ dolları) məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri

Maliyyə riski amilləri

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənlikləri əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur.

Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasından ibarətdir. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcələri ilə maliyyə öhdəlikləri və aktivləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riski azaltmaq üçün, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsi mühitinin dövrü təhlilini aparır və təhlilin nəticələrinə əsasən rəhbərlik maliyyələşmənin sabit dərəcəli və ya dəyişkən dərəcəli əsasla əldə edilməsinin daha əlverişli olması barədə qərar verir.

Faiz hesablanan öhdəliklər və aktivlərin əksəriyyəti üçün dəyişkən faiz Qrup qarşısında LIBOR-da dəyişikliklər səbəbindən baş verən faizin ödənilməsi və alınmasında dəyişikliklər riskini yaradır.

2020	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfi təsiri	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+1.00	-0.25	(33,219)	7,836

2019	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki zərəri	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+0.35	-0.35	(14,183)	14,183

(ii) Kredit riski

Maliyyə alətləri dəyişkən dərəcəyə görə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup kredit üzrə debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər, debitor borcları və digər cari və uzunmüddətli aktivlərlə əlaqədar kredit riskinə və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyini təqdirdə zərərlərə məruz qala bilər.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2020-ci və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 1,082,232 ABŞ dolları və 962,491 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin təəhhüdlərinin yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan (əsasən kredit reytingi agentlikləri tərəfindən A1 reytingini almış) maliyyə institutlarında yerləşdirir. Qrup adətən tanınmış və etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilər akkreditivlərin buraxılmasını əldə etməlidirlər. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə dövlət müəssisələri və ya güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iii) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2020-ci və 31 dekabr 2019-cu il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2020	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	-	46,967	-	-	46,967
Hesablanmış öhdəliklər	-	47,923	-	-	47,923
İcarə öhdəlikləri	1,890	5,625	25,846	-	33,361
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	-	1,139,588	5,350,118	3,809,504	10,299,210
Cəmi	1,890	1,240,273	5,375,964	3,809,504	10,427,631

2019	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditor borcları	-	32,125	-	-	32,125
Hesablanmış öhdəliklər	-	87,469	-	-	87,469
İcarə öhdəlikləri	1,894	5,593	33,261	-	40,748
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	-	623,792	6,737,287	4,255,679	11,616,758
Cəmi	1,894	748,979	6,770,548	4,255,679	11,777,100

(iv) Məzənnə riski

Qrup adi fəaliyyət gedində yaranan müxtəlif risklərdən irəli gələn məzənnə riskinə (əsasən Avro ilə bağlı) məruz qalır. Məzənnə riski əsasən aktivlər və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli olan valyutada ifadə edildikdə gələcək kommersiya əməliyyatları və uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən irəli gəlir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun xarici valyutalarda aktiv və öhdəlikləri 6 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 5 ABŞ dolları) və sıfır (31 dekabr 2019-cu il: sıfır) olmuşdur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə riski amilləri (davamı)***(v) Kapitalın idarə edilməsi*

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorun və kreditorun işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir. Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2020-ci il	31 dekabr 2019-cu il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 15)	7,525,892	8,268,105
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 15)	960,050	192,507
Çıxılın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 12)	(57,955)	(95,208)
Xalis borc	8,427,987	8,365,404
Qrupun səhmdarlarına aid olan kapital	1,778,372	1,837,737
Kapital	10,206,359	10,203,141
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	83%	82%

Qrupun kapitalın idarə edilməsində əsas hədəfi borcun kapitalla nisbətini 80-85% daxilində qoruyub saxlamaqdır.

(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəl konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri ilə ədalətli dəyərlərinin siniflər üzrə müqayisəsidir:

	31 dekabr 2020-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 12)	57,955	57,955
Depozitlər (Qeyd 12)	278,927	278,927
Debitor borcları (Qeyd 13)	110,091	110,091
Digər cari aktivlər	2,359	2,359
Digər uzunmüddətli aktivlər	625	625
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	632,275	636,019
Cəmi maliyyə aktivləri	1,082,232	1,085,976
Ticarət və digər kreditor borcları	(46,967)	(46,967)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 17)	(47,923)	(47,923)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 15)	(960,050)	(960,050)
Avrobondlar (Qeyd 15)	(2,053,852)	(2,051,100)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (sabit dərəcə), Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 15)	(398,657)	(393,730)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (dəyişkən dərəcə) (Qeyd 15)	(5,073,383)	(5,057,776)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(8,580,832)	(8,557,546)

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***23. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)****Maliyyə riski amilləri (davamı)**

	31 dekabr 2019-cu il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 12)	95,208	95,208
Depozitlər (Qeyd 12)	167,849	167,849
Debitor borcları (Qeyd 13)	43,768	43,768
Digər cari aktivlər	3,080	3,080
Digər uzunmüddətli aktivlər	86	86
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 10)	652,500	637,485
Cəmi maliyyə aktivləri	962,491	947,476
Ticarət və digər kreditor borcları	(32,125)	(32,125)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 17)	(87,469)	(87,469)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 15)	(192,507)	(192,507)
Avrobondlar (Qeyd 15)	(2,061,242)	(2,037,600)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (sabit dərəcə), Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 15)	(400,003)	(399,026)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (dəyişkən dərəcə) (Qeyd 15)	(5,806,592)	(5,806,196)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(8,580,206)	(8,554,923)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.
- Avrobondlar Səviyyə 1-in giriş məlumatlarından istifadə edərək bazar qiymətləri əsasında qiymətləndirilir.

Qrupun faiz hesablanan borc öhdəlikləri və kredit üzrə debitor borclarının ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonundakı bazar üzrə borc faiz dərəcəsini əks etdirən diskot dərəcəsindən istifadə etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti ("DPVH") metodunu tətbiq etməklə müəyyən edilir.

24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər**ŞD HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər**

17 dekabr 2013-cü il tarixində ŞD konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ŞD qaz yatağının işlədilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və ŞD HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə ŞD HPBS üzrə operator bir sıra kapital və əməliyyat öhdəliklərini öz üzərinə götürmüşdür. Qrup bu kapital və əməliyyat öhdəliklərinin 6.67% hissəsini, müvafiq olaraq, 109,405 ABŞ dolları və 12,512 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: müvafiq olaraq 198,760 ABŞ dolları və 33,952 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

TAP ilə bağlı təəhhüdlər

2018-ci ilin sonunda TAP AG layihənin iri maliyyə təşkilatları qrupu tərəfindən təmin edilən hesabat tarixinə 4, 869,366 ABŞ dolları ekvivalentində olan 3,962,700 (üç milyard doqquz yüz altmış iki milyon yeddi yüz min) Avro məbləğində maliyyələşdirilməsi üzrə razılıq əldə etmişdir. Qrup TAP AG-də malik olduğu 20 faiz səhm üçün kredit vəsaitlərinin zəmanətçilərindən biri kimi çıxış edir və TAP AG üçün kapital payına proporsional olaraq tələb olunan kapital maliyyələşdirməsini təmin etməyə davam edir. Layihənin maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəliyin tamamlanması (müqavilədə göstəriləyi kimi) 31 mart 2021-ci ildə əldə edilmiş və Qrup da daxil olmaqla bəzi zəmanətçilərin zəmanətləri həmin tarixdə ləğv edilmişdir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə TAP layihəsi əsasında kommersiya əməliyyatları artıq başlamış və gələcəkdə boru kəmərinin ikinci layihə tutumu ilə bağlı Qrup tərəfindən kapital maliyyələşdirməsinin təmin edilməsi gözlənilir.

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər

BOTAŞ qaz müqaviləsi

BOTAŞ ilə imzalanmış qaz müqaviləsinə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək qaz müqaviləsində müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə illik maksimum təqribi 6.6 milyard müqavilə kub metri (mmkm) həcmində qaz təmin etməlidir. Müqavilənin müddəti 16 aprel 2021-ci il tarixində bitmişdir və hazırkı maliyyə hesabatlarının buraxılmasına icazənin verilməsi tarixinə AQTŞ-nin hər hansı öhdəlikləri olmamışdır.

Mərhələ 2 üzrə ASM

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ ŞD layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə hasil edilən qazın müəyyən həcmələrinin (birinci il 2 mmkm, 2-ci çatdırılma ili 4 mmkm, sabitləşmə (plato) dövründə 6 mmkm) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair qazın alqı-satqı Müqaviləsinə ("Mərhələ 2 üzrə ASM") imzalanmışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR Mərhələ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 üzrə ASM-nin başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ sazişi

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək hər il 0.15 mmkm qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azərbaycan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

AQTŞ SOCAR ilə bağladığı sazişə uyğun olaraq sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2021-ci və sonrakı hər bir ildə minimum təqribi 1.5 milyard kub metr (mkm) qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Gürcüstan hökuməti qarşısında qaz öhdəliyi

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2021-ci ildən 2026-cı ilin sonunadək ildə təqribi 0.5 mkm qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

"South Caucasus Pipeline Option Gas Company Limited" şirkəti ilə alqı-satqı müqaviləsi (OptionCo, SCPC-nin tam mülkiyyətində olan törəmə şirkəti)

AQTŞ-nin OptionCo ilə imzalanmış müqaviləsinə əsasən, hər təqvim ilində AQTŞ öncəki müqavilə ilində Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmərin maksimum beş faizi həcmində və müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırmaq öhdəliyini daşıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

24. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

ŞD layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar ilə uzunmüddətli Qaz Satışı üzrə Sazişlər (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar (hal hazırda: DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Edison, Enel, Hera) ilə bir neçə QSS imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər ŞD HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (ŞD yatağının hasilat həcmli azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). DEPA, Uniper, Shell (1-ci müqavilə), Axpo (iki müqavilə) və Bulgargaz QSS üzrə başlanma tarixi 31 dekabr 2020-ci ildir. Qalan QSS-lər əsasında başlanma tarixləri (o cümlədən 2-ci Shell müqaviləsi) 1 aprel 2021-ci və 30 iyun 2021-ci il tarixləri arasında olmuşdur.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv edilmiş həcm ilə TANAP QNS-ə tərəfidir. QNS əsasında başlanma tarixi 1 iyul 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci ildən başlamışdır.

Trans-Adriatik Boru Kəməri üzrə QNS (TAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv edilmiş həcm ilə TAP QNS-lərə tərəfidir. QNS əsasında başlanma tarixi 15 noyabr 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci il tarixində başlamışdır.

SNAM QNS

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə SNAM QNS-ə tərəfidir. Başlanğıc tarixi (o cümlədən təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları) 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur.

"Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company" şirkəti ("BTC Şirkəti") ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2021-ci və müqavilənin xitam verilmə tarixinə qədər olan növbəti illər ərzində illik 0.16 mkm həcmində (BTC-nin illik alış həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP "artma" (build-up) dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 mkm (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 mkm (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə (plato) dövründə 5.7 mkm həcmində illik rezerv olunmuş tutum ilə BOTAŞ QNS-ə tərəfidir. Başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

Çərçivə Sazişi

2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin novasiya edilməsinə və QNS-lər üzrə nəql tutumunun AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə dair yekun Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır. 28 sentyabr 2018-ci il tarixində sazişə əlavə düzəlişlər edilmişdir.

25. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

Grupun əməliyyatları əsasən Azərbaycan və Türkiyə Respublikalarında həyata keçirilir. Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, həmçinin xam neftin qiyməti və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Cari biznes mühiti (davamı)

Azərbaycan iqtisadiyyatı (davamı)

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft qiymətlərinin aşağı düşməsi və Azərbaycan manatının 2015-ci il ərzində devalvasiyasının mənfi təsirinə məruz qalmışdır. Bu, kapital əldə etmək imkanlarının məhdudlaşması, kapital dəyərinin artması, inflyasiya və iqtisadi artımın qeyri-müəyyənliyi kimi amillərə səbəb olmuşdur.

Bu çətinliklərə cavab olaraq, Azərbaycan hökuməti islahatları sürətləndirmək və maliyyə sistemində dəstək vermək planlarını açıqlamışdır. 6 dekabr 2016-cı ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri"ni təsdiqləmişdir. Yol xəritəsi 2016-2020-ci illərdə inkişaf strategiyasını, 2025-ci ilə qədər uzunmüddətli perspektivləri və 2025-ci ildən sonrakı dövrü əhatə edir.

2020-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2021-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Grup rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən iqtisadi dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

COVID-19 pandemiyası

2020-ci ilin birinci yarısında global iqtisadiyyat koronavirus pandemiyasının (COVID-19) mənfi təsirinə məruz qalmışdır. 2020-ci ilin mart-avqust aylarında bir çox ölkədə COVID-19 pandemiyası ilə mübarizə çərçivəsində getdikcə sərtləşdirilən karantin tədbirləri iqtisadi aktivliyi və məcmu xərcləmə səviyyələrini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmışdır. Sosial məsafə və karantin tədbirləri pərakəndə satış, nəqliyyat, səyahət, iaşə, otel, əyləncə və bir çox digər müəssisələrin bağlanması ilə nəticələnmişdir. Beynəlxalq ticarət həcmi də əhəmiyyətli dərəcədə azalmışdır. Neft qiymətləri ən aşağı tarixi səviyyəyə düşmüş və dövrün sonuna yalnız bir qədər bərpa olunmuşdur. COVID-19 pandemiyasının səbəb olduğu iqtisadi tənəzzülün aradan qaldırılması üçün Azərbaycan Respublikasının hökuməti və Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı (ARMB) dəstək paketini təqdim etmişdir. Bu tədbirlərə, digərləri ilə yanaşı, təsirə məruz qalmış sahələrə imtiyazlı kreditlərin verilməsi, işsiz fərdlərə ödənişlər, habelə maliyyə sektorunun resurslarla təmin etmək qabiliyyətini qorumaq və COVID-19 pandemiyası ilə bağlı tədbirlər nəticəsində likvidlik çatışmazlığına yol verməməkdə müştərilərə dəstək göstərmək üçün müəyyən tənzimləyici məhdudiyyətlərin yumşaldılması daxildir.

2020-ci ildə ARMB-nin yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 7.25 %-dən 6.25%-dək endirilmişdir. İl ərzində Azərbaycan manatının 1 ABŞ dollarına nisbətə məzənnəsini 1.7000 AZN səviyyəsində saxlamaqla Azərbaycan manatının sabitliyini qorumaq üçün əhəmiyyətli xarici valyuta satışları edilmişdir.

2020-ci ilin iyun-iyul aylarında bir çox ölkədə pandemiyanın yayılma sürətinin azalmasının əlamətləri müşahidə edilmiş və hökumətlər məhdudiyyətləri tədricən qaldırmağa və ya azaltmağa başlamışlar. Bu tendensiya global maliyyə və əmtəə bazarlarında canlanmaya səbəb olmuşdur. Lakin, Azərbaycanda pandemiyanın pik həddi 2020-ci ilin noyabr-dekabr aylarına təsadüf etdiyinə görə karantin tədbirləri daha da sərtləşdirilmişdir. Bu tədbirlər koronavirus infeksiyasına yeni yoluxmaların sayının tədricən azalması və 7 iyun 2021-ci ildən karantin tədbirlərinin əksəriyyətinin aradan götürülməsi ilə nəticələnmişdir.

İkinci Qarabağ müharibəsi

İkinci Qarabağ müharibəsi 27 sentyabr 2020-ci il tarixində başlamış və 10 noyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ermənistan Respublikasının Baş Naziri və Rusiya Federasiyasının Prezidenti tərəfindən atəşkəs haqqında razılaşmanın imzalanması ilə başa çatmışdır. Bu razılaşmaya görə, Azərbaycan əvvəllər Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilər üzərində nəzarəti bərpa etmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının təsdiq olunduğu tarixə atəşkəs haqqında razılaşmanın ciddi pozulması halları olmamışdır. Azərbaycan azad edilmiş əraziləri müasir urbanizasiya prinsiplərinə uyğun şəkildə yenidən qurmağa hazırlaşır və bölgə tikinti və infrastruktur işlərinin aparılmasını əhatə edən və bölgənin perspektivlərini yenidən formalaşdıracaq yeni bir dövrə qədəm qoyur.

Qrupun rəhbərliyi yaxın gələcəkdə Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqlarında iri infrastruktur layihələri, eləcə də bölgədə iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması sayəsində nominal ÜDM səviyyəsində artım olacağını gözləyir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Cari biznes mühiti (davamı)

Türkiyə iqtisadiyyatı

2020-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatında qeyri-sabitlik dövrü yaşanmışdır. Bu cür qeyri-sabitlik inflyasiyada əhəmiyyətli dəyişikliklər və yerli valyutanın ABŞ dolları və Avro kimi əsas valyutalara qarşı müvafiq olaraq 25% (2019-cu il: 13%) və 37% (2019-cu il: 10%) dəyərdən düşməsi ilə nəticələnmişdir.

Hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirləri gördüyündən əmin olan rəhbərliyin fikrinə baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Şirkətin nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Təqdim olunan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına həmin qeyri-müəyyənliklərin gələcək aydınlaşdırılması nəticəsində meydana çıxacaq düzəlişlər daxil deyildir. Belə düzəlişlər, mövcud olduğu halda, üzə çıxdığı və qiymətləndirilə bildiyi dövrdə hesabatda daxil ediləcəkdir.

26. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə TANAP Doğalgaz İletim A.Ş.-nin iştirak payının 49%-i qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlara aid idi. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə QNP-nin hesablanmış qalığı 1, 449,223 ABŞ dolları (31 dekabr 2019-cu il: 1, 371,119 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş.-nin maliyyə məlumatları aşağıda göstərilib. Bu məlumatlar şirkət daxili silinmələrdən əvvəl olan məbləğlərə əsaslanıb.

Məcmu gəlir haqqında məlumat

	2020	2019
Gəlirlər	682,239	216,615
Satışların maya dəyəri	(133,783)	(102,110)
Ümumi mənfəət	548,456	114,505
Ümumi və inzibati xərclər	(192,777)	(75,313)
Digər gəlir	1,463	45
Faiz gəliri	353	694
Maliyyə xərcləri	(197,549)	(185,544)
Məzənnə fərqiindən zərər, xalis	(550)	(214)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət/(zərər)	159,396	(145,827)
Mənfəət vergisi xərci	-	-
İl üzrə mənfəət/(zərər)	159,396	(145,827)
Digər məcmu gəlir	-	-
Cəmi məcmu gəlir/(zərər)	159,396	(145,827)
QNP-lərə aid Cəmi məcmu gəlir/(zərər)	78,104	(71,455)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

26. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə (davamı)**31 dekabrda maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat**

	2020	2019
Cari aktivlər	141,516	64,465
o cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	14,101	27,988
<i>Debitor və digər debitor borcları</i>	89,182	24,040
<i>Mal-material ehtiyatları</i>	29,466	6,284
<i>Digər cari aktivlər</i>	8,767	6,153
Uzunmüddətli aktivlər	6,562,397	6,670,806
o cümlədən:		
<i>Boru kəmərinin dəyəri</i>	6,392,636	4,198,697
<i>Tamamlanmamış tikinti</i>	142,759	2,424,496
<i>İstifadə hüququ olan aktiv</i>	26,399	32,876
<i>Digər uzunmüddətli aktivlər</i>	603	14,737
Cari öhdəliklər	968,870	442,101
o cümlədən:		
<i>Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər</i>	50,263	87,409
<i>Uzunmüddətli borc öhdəliyinin cari hissəsi</i>	914,494	349,185
<i>İcarə öhdəliyinin cari hissəsi</i>	4,113	5,507
Uzunmüddətli öhdəliklər	2,777,445	3,494,967
o cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	2,706,825	3,419,816
<i>Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər</i>	36,722	37,810
<i>İcarə öhdəliyi</i>	24,404	28,794
<i>Digər uzunmüddətli öhdəliklər</i>	9,494	8,547
Cəmi kapital	2,957,598	2,798,203
QNP-lərə aid kapital	1,449,223	1,371,119

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat

	2020	2019
Əməliyyat	429,975	114,745
İnvestisiya	(51,009)	(485,865)
Maliyyələşdirmə	(392,853)	398,161
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım	(13,887)	27,041

27. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

7 iyun 2021-ci il tarixinədək (hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixi) baş vermiş hadisələr qiymətləndirilmişdir.

16 aprel 2021-ci il tarixində AQTŞ və SOCAR qaz satışına dair müqavilə imzalamışdır. Müqaviləyə əsasən 2021-ci ildən etibarən 2026-cı ilin sonunadək AQTŞ müqavilədə müəyyən edilmiş qiymətlərlə illik 3.0 mkm qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

12 aprel 2021-ci il tarixində TAP AG İdarə heyəti səhm kapitalının 142,507 ABŞ dolları (128,200 min İsveçrə frankı) məbləğində 1,562,312 ABŞ dollarından (1,405,588 min İsveçrə frankı) 1,419,805 ABŞ dollarına (1,277,388 min İsveçrə frankı) azalmasını yekdilliklə təsdiqlədi, hər bir ləğv edilmiş hissənin nominal dəyərini səhm faizlərinə uyğun olaraq müvafiq səhmdara qaytarmaq üçün istifadə ediləcək hər biri 1 İsveçrə frankı nominal dəyəri olan TAP AG-nin 128,200 qeydə alınmış səhminin ləğvi yolu ilə. Azalmada Qrupun hissəsi 28,501 ABŞ dolları (25,640 min İsveçrə frankı) təşkil edir. Həqiqi kapital azaldılması 2021-ci il iyun ayının sonunda həyata keçiriləcəkdir.